

Kvartalsrapport 1/2013

Styrets beretning - Resultatregnskap og balanse - Noter

KLP

for dagene som kommer

Innhold

Styrets beretning	3
- Resultat	4
- Nøkkeltall	4
Konsernregnskap etter 1. kvartal 2013	
- Resultatregnskap	8
- Balanse	9
- Noter til konsernregnskapet	12
Ikke-finansielt regnskap	35
Regnskap etter 1. kvartal 2013 Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap	
- Resultatregnskap	36
- Balanse	37
- Noter til regnskapet	39

Kvartalsrapport første kvartal 2013

Nok et godt kvartal

- Verdijustert avkastning på kollektiv-porteføljen utgjør 2,2 prosent
- Bokført avkastning på kollektiv-porteføljen utgjør 1,1 prosent
- Avkastning på selskapsporteføljen utgjør 1,5 prosent

KLP - kundeeiet konsern i utvikling

KLP-konsernet er den ledende leverandør av tjenstepensjon, gruppeliv- og skadeforsikring til kommunal sektor og helseforetak, den nest største långiver i kommunal sektor og den ledende norske leverandør av indeksnære fondsprodukter.

KLP-konsernets fremgang fortsetter inn i 2013. Konsernet hadde ved utgangen av kvartalet en forvaltningskapital på 341 milliarder kroner, og et driftsresultat på 3 923 millioner kroner.

KLP-konsernet styrket gjennom 2012 sin posisjon som den ledende tilbyder av offentlig tjenstepensjon ved at 17 av de 18 kommunene som hadde sin pensjonsordning på anbud valgte KLP-konsernet som leverandør fra og med 2013. Dette reflekteres i regnskapet etter første kvartal og medfører en positiv flyttebalanse på 5,8 milliarder kroner (før endelig avregning).

Verdijustert avkastning på livkundenes midler var god i første kvartal hovedsakelig på grunn av gode aksjemarkeder.

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap (KLP)

Pensjonsordninger innenfor offentlig sektor tilbys og administreres av konsernets morselskap Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Av konsernets forvaltningskapital på 341 milliarder kroner utgjør 310 milliarder kroner pensjonsfond tilhørende denne kundegruppen.

Resultat i første kvartal 2012

Avkastningsresultat

KLP oppnådde også i første kvartal 2013 et godt avkastningsresultat (avkastning ut over grunnlagsrente) på 0,9 milliarder kroner (1,2). Finansinntekter fra kundemidler utgjør 6,1 milliarder

kroner (6,5) i kvartalet. Verdijustert avkastning på kollektivporteføljen utgjør 2,2 prosent i kvartalet og bokført avkastning utgjør 1,1 prosent.

Risikoresultat

Det var ingen uventede risikoforhold av betydning i selskapets forsikringsbestand i første kvartal. Risikoresultatet ble 91 millioner kroner for kvartalet. Det er foreløpig fordelt med 74 millioner kroner til kundersresultat og 17 millioner kroner til selskapsresultatet for avsetning i risikoutjevningfond.

Administrasjonsresultat

Selskapets administrasjonsresultat viser et overskudd på 30 millioner kroner (8) i første kvartal av 2013. Forsikringsrelaterte driftskostnader utgjør 0,29 (0,33) prosent av kundefond. Dette reflekterer økt effektivitet gjennom lavere kostnadsvekst enn vekst i forretningsvolum.

Samlet resultat

Resultat til selskapet ble 263 millioner kroner for kvartalet. Kundersresultat ble 1 052 millioner kroner.

Resultat <i>Millioner kroner</i>	Kunder	Selskapet	Sum
Avkastningsresultat	894	5	899
Risikoresultat	74	17	91
Rentegarantipremie		82	82
Administrasjonsresultat		30	30
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen og andre inntekter/kostnader i ikke teknisk regnskap		214	214
Avkastning fra egenkapitaltilskudd tilført kunder	84	-84	-
Resultat 1. kvartal 2013	1 052	263	1 315
Resultat 1. kvartal 2012	1 301	235	1 535

1) Tall i parentes angir tilsvarende verdi for første kvartal i 2012

Oppreservering for langt liv

Finanstilsynet offentliggjorde 8. mars en ny tariff for premier og reserveavsetninger K2013, som følge av utviklingen i levealder. Den nye tariffen trer i kraft 1. januar 2014, men livsforsikringsbransjen gis ytterligere 5 år på å fullføre oppreserveringen som følge av den nye tariffen. To større ordninger i KLP har allerede reserver for langt liv i henhold til tariffen, for andre ordninger utgjør oppreserveringsbehovet hensyntatt levealdersjusteringen i pensjonsforpliktelsene 10,7 milliarder kroner. Finanstilsynet har uttalt at minimum 20 prosent av oppreserveringsbehovet bør dekkes av selskapet.

Av det samlede behovet på 10,7 milliarder kroner er 4,5 milliarder kroner finansiert per 31.12.2012. KLP vil gå i dialog med Finanstilsynet om hvordan den resterende oppreservering skal gjennomføres. Den angitte oppreserveringsperioden gir selskapet godt handlingsrom til å ferdigstille oppreserveringen basert på dagens buffersituasjon og selskapets avkastningsforventninger.

KLP vil etter dialog med myndighetene vurdere hvor raskt oppreservering bør foretas. Foreløpig disponering i regnskapet er basert på Finanstilsynets samtykke til å overføre et beløp tilsvarende 0,3 prosent av kundenes premiereserve i alle pensjonsordninger til kundenes premiefond og å innkalle et tilsvarende beløp som egenkapitaltilskudd i 2014. Resterende avkastningsoverskudd og halvparten av risikooverskuddet i de to fullt reserverte ordningene tilbakeføres til kundenes premiefond. Avkastningsoverskudd og risikooverskudd ut over dette benyttes til oppreservering for langt liv. Beløpet som er avsatt for oppreservering basert på resultatet i 1. kvartal utgjør 348 millioner kroner. Denne delårsavsetningen er foreløpig, og ikke bindende for selskapet.

Finansiell soliditet og kapitalforhold

Forvaltningskapitalen viser en vekst i kvartalet på 10,6 milliarder kroner og utgjør 310,1 milliarder kroner. Veksten skyldes vekst i forsikringsforpliktelsene på offentlig tjenstepensjon.

Kapitaldekningen i KLP var ved utgangen av kvartalet 10,6 prosent (11,0), og kjernekapitaldekningen var 8,7 prosent (8,8). Dette reflekterer blant annet en bevisst reallokering fra statslån til kredittobligasjonslån med høy kredittverdighet, som i henhold til regelverket har høyere kapitalvekting.

I løpet av kvartalet er kursreguleringsfondet styrket med 3,3 milliarder kroner til 12,6 milliarder kroner og er en solid buffer for svingninger i finansmarkedene. Tilleggsavsetninger utgjør 12,4 milliarder kroner.

KLP hadde ved utgangen av kvartalet en total soliditetskapital på 48,4 milliarder kroner som tilsvarer 18,4 prosent av forsikringsfond med rentegaranti.

Styret vurderer selskapets soliditet som tilfredsstillende i forhold til balansens sammensetning og rådende markedsforhold, både under nåværende og nye, varslede myndighetskrav.

Nøkkeltall

Prosent	Hittil pr 1. kvartal		Året
	2013	2012	2012
Kapitalavkastning I ¹	1,1	1,2	5,0
Kapitalavkastning II ²	2,2	2,7	6,7
Kapitalavkastning III ³	2,2	2,7	7,5
<i>Avkastningstallene gjelder kollektivporteføljen</i>			
Kapitaldekning	10,6	11,0	10,6
Solvensmargindekning	229	239	233

¹ Bokført

² Verdijustert

³ Verdijustert inkl. ikke bokførte merverdier

Premieinntekter

Brutto premieinntektene uten mottatt premiereserve ved flytting ble 4 502 millioner kroner (4 477).

Erstatninger

Utbetalte pensjoner og andre erstatninger økte med 4,7 prosent og utgjorde 2 764 millioner kroner (2 641) i første kvartal.

Flytting av kundemidler

Netto effekt av flytting besluttet høsten 2012 med effekt fra 1. januar 2013 er regnskapsført i kvartalet med 5 760 millioner kroner (1 541).

Forvaltning av kollektivporteføljen

Eiendelene i kollektivporteføljen utgjorde 288,5 milliarder kroner (262,6) og var investert som vist nedenfor;

Eiendeler	Andel 31.03. 2013	Avkastning 1. kvartal 2013	Andel 31.03. 2012	Avkastning 1. kvartal 2012
<i>Alle tall i prosent</i>				
Aksjer	17,6	8,4	17,5	10,1
Omløpsobligasjoner	22,0	0,7	21,6	1,9
Anleggs- /HTF-obligasjoner	30,1	1,2	32,4	1,3
Utlån	10,6	0,9	10,9	1,09
Eiendom	11,1	1,7	11,8	1,9
Andre finansielle eiendeler	8,5	0,7	5,8	1,0

Aksjer

Samlet eksponering i aksjer inkludert aksjederivater utgjorde 17,6 prosent. Aksjemarkedene hadde en sterk positiv utvikling i kvartalet, blant annet på bakgrunn av signaler om en gryende

økonomisk vekst i viktige markeder som USA. KLPs verdensindeks (valutasikret) steg 9,8 prosent mens Oslo Børs var opp 6,1 prosent.

Omløpsobligasjoner

Omløpsobligasjoner og pengemarkeds-instrumenter utgjorde 22,0 prosent av eiendelene i kollektivporteføljen. Den internasjonale kredittobligasjonsindeksen KLP benytter, hadde en valutasikret avkastning på 0,7 prosent i første kvartal 2013. Indeksen for internasjonale statsobligasjoner hadde en mer beskjeden utvikling på 0,5 prosent.

Obligasjoner som holdes til forfall

Investering i obligasjoner som holdes til forfall, utgjorde 30,1 prosent av kollektivporteføljen. Ikke regnskapsførte merverdier utgjør 5 216 millioner kroner. Porteføljen er godt diversifisert, og består av papirer utstedt av meget kredittverdige institusjoner. Det er ikke foretatt nedskrivninger som følge av kredittap i 2013.

Eiendom

Eiendomsinvesteringer utgjorde 11,1 prosent av kollektivporteføljen. KLP gjennomfører en grundig verddivurdering av sin eiendomsmasse hvert kvartal. Gjennomgangen i første kvartal 2013 viser stabilitet i prisingen av sentrale eiendommer med lange, sikre kontrakter. Eiendomsverdiene i kollektivporteføljen er verdiregulert med 345 millioner kroner, Virksomhetsavkastningen i kollektivporteføljen var 1,7 prosent.

Utlån

Utlån i kollektivporteføljen var 30,4 milliarder kroner. Dette fordelte seg med 21,6 milliarder kroner i utlån til kommuner og andre virksomheter, og 8,8 milliarder kroner i pantesikrede boliglån. Utlånsporteføljen er kjennetegnet av høy kvalitet, uten tap på kommunelån og meget beskjedne avsetninger til tap på boliglån. Ikke regnskapsførte merverdier i utlånsporteføljen (fastrentelån) utgjorde 417 millioner kroner pr 31.03.2013.

Avkastning på selskapsporteføljen

Selskapsporteføljen omfatter plassering av egenkapital og innlånt ansvarlig kapital.

Selskapsporteføljen forvaltes med en langsiktig investeringshorisont med en målsetting om stabil avkastning og vekst i egenkapitalen. Investeringene i selskapsporteføljen oppnådde en avkastning på 1,5 prosent i første kvartal.

Rammebetingelser, produkt- og markedsforhold

Endelig implementering av Solvens II-regelverket synes foreløpig å være utsatt til 2017. KLP følger opp sitt arbeide med å forbrede overgangen, med blant annet stor vekt på ORSA prosessen.

Som redegjort for annetsteds er det innført en ny tariff K2013 som medfører et betydelig oppreserveringsbehov for bransjen. Levealdersjusteringen av folketrygdens ytelser, som også er gjort gjeldende for offentlig tjenestepensjon bidrar til å dempe oppreserveringsbehovet i offentlige pensjonsordninger.

Også i 2013 antas et stort antall kommuner å ville legge sin pensjonsordning ut på anbud. Konkurransesituasjonen kan i noen grad påvirkes av den pågående oppreservering for lengre levetid og rammene for dette, der ikke alle forhold er fullt ut avklart.

Det er under etablering en stor pensjonskasse for sykehusene i Osloregionen, der KLP har gitt tilbud på levering av en rekke tjenester.

Et selskap har trukket seg ut av markedet for forsikrede ordninger for offentlig tjenestepensjon, men er fortsatt tilbyder av pensjonskassetjenester på dette området. Det er også flere andre tilbydere av hele eller deler av tjenestespekteret til pensjonskasser med offentlig tjenestepensjon.

Datterselskapenes forretningsområder

Privat tjenestepensjon

Konsernets satsing på privat tjenestepensjon skjer i datterselskapet KLP Bedriftspensjon AS.

Det er høy markedsaktivitet i KLP Bedriftspensjon, og dette gir en tilfredsstillende volumvekst. Selskapet har 1,5 milliard kroner i forvaltningskapital etter første kvartal.

94 nye kunder tegnet pensjonsavtale i KLP Bedriftspensjon første kvartal. KLP Bedriftspensjon oppnådde gode forvaltningsresultater på sine kundefond, med en bokført avkastning i kollektivporteføljen på 1,2 prosent og en verdijustert avkastning på 1,8 prosent i første kvartal. Kundene på innskuddspensjon oppnådde en avkastning på 4,6 prosent for kvartalet.

Resultat til pensjonskundene for første kvartal utgjør 4,4 millioner kroner.

Administrasjonsresultatet er fortsatt preget av lavt forretningsvolum i forhold til investeringsnivået i systemer og andre kostnader. Medregnet det negative administrasjonsresultatet på 8,7 millioner kroner ble selskapets totalresultat for første kvartal minus 6,1 millioner kroner.

Kapitalutvidelse på 25 millioner kroner ble påbegynt 1. kvartal og vil inngå i ansvarlig kapital for å øke kapitaldekningen fra medio april.

Avkastning kundemidler

Prosent	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	Året 2012
<i>Kollektivporteføljen</i>			
Kapitalavkastning I	1,2 %	1,6 %	5,2 %
Kapitalavkastning II	1,8 %	2,3 %	6,7 %
Innskuddspensjon med investeringsvalg	4,2%	6,1 %	12,0 %
Profil P90	7,8 %	10,1 %	15,2 %
Profil P70	6,2 %	8,3 %	13,8 %
Profil P60	5,5 %	7,4 %	13,1 %
Profil P50	4,8 %	6,5 %	12,4 %
Profil p40	4,2%	5,6 %	11,7 %
Profil P30	3,2 %	4,5 %	10,4 %
Profil P20	2,7 %	3,5 %	9,2 %
Profil P10	1,8 %	2,5 %	7,9 %
Profil PM	0,6 %	0,9 %	3,0 %

Skadeforsikring

Driftsresultatet (før skatt) for 1. kvartal var 51,8 millioner kroner. På samme tid i fjor var resultatet 23,2 millioner kroner.

Prosent	31.03.2013	31.03.2012
Skadeprosent f.e.r.	84,0	102,9
Kostnadsprosent f.e.r.	25,4	27,3
Totalkostnadsprosent f.e.r.	109,5	130,2

Offentlig/Bedrift-markedet

Salget i 1.kvartal var godt, og resulterte i en vekst i samlet premiebestand.

I det offentlige markedet har 31 kommuner utlyst anbuds-konkurranser hittil i år, hvorav 10 hadde anbudsfrist i 1.kvartal. Av disse beholdt selskapet seks kommuner, og vant to nye. De to siste er ennå uavklart. I bedriftsmarkedet har selskapet i løpet av kvartalet gitt tilbud til 44 bedrifter med en samlet tilbudspremie på 4,6 millioner kroner. Selskapet fikk tilslaget på 3,8 millioner kroner.

Skadeprosenten for egen regning for årgang 2013 var 87,7. Samlet skadeprosent for egen regning for alle årganger sett under ett var 85,8 prosent. Dette er en vesentlig forbedring sammenlignet med 2012 (104,4), som var påvirket av utviklingen i naturskadeerstatninger knyttet til stormene i 2011.

Personmarkedet

Salget innen personmarkedet viser fortsatt svært god utvikling med brutto nysalg hittil i år på 18,1 millioner kroner, vesentlig høyere enn på samme tid i fjor (13,9). Salget har vært jevnt

høyt, med januar som beste salgsmåned siden oppstart med en netto økning på 5,4 millioner kroner.

Skadeprosenten for årgang 2013 var 77,0 prosent for egen regning. Skadeprosent for egen regning for alle årganger sett under ett var 78,2 prosent. Dette er en markant nedgang i forhold til 2012 (96,4).

Finans

Netto finansinntekt pr. 31.03 var 69,8 millioner kroner mot 76,5 millioner kroner på samme tid foregående år. Kvartalsavkastningen var med dette 2,1 %. I særlig grad var det aksjer som bidro til den gode avkastningen. Det har ikke vært foretatt verdiregulering av selskapets eiendommer i regnskapsperioden.

Selskapets økonomiske stilling

KLP Skadeforsikring har god soliditet og oppfyller alle Finanstilsynets minstekrav med meget god margin. Kapitaldekningen var 30,9 %, mot 34,1 % pr årsslutt 2012.

Kapitalforvaltning og Fondsforvaltning

KLP Kapitalforvaltning AS og KLP Fondsforvaltning AS utgjør KLP-konsernets verdipapirforvaltningsmiljø. Totalt ble det forvaltet 268 milliarder kroner ved utgangen av første kvartal 2013. Dette er en økning på 54 milliarder kroner fra samme tid i fjor. Hoveddelen av midlene er forvaltet på vegne av Kommunal Landspensjonskasse og datterselskap i KLP-konsernet.

Netto nytegning i KLP fondene i første kvartal 2013 var på 2,3 milliarder kroner, av dette kom 0,4 milliarder fra konserneksterne kunder.

KLP Kapitalforvaltning AS og KLP Fondsforvaltning AS oppnådde et samlet resultat på - 0,4 millioner kroner i første kvartal 2013.

KLP Banken

Driftsresultat før skatt ble 9,3 millioner kroner, mot 26,4 millioner i samme periode i fjor. Det svakere resultatet har sammenheng med lavere inntekter fra forvaltningsoppdraget for KLP samt at fjorårets ekstraordinære inntekter på likviditetsplasseringer er betydelig redusert. Underliggende drift er imidlertid bedret ved at netto renteinntekter er økt fra 13 millioner kroner i første kvartal 2012 til 24 millioner kroner i første kvartal 2013.

Resultatet i datterselskapet KLP Kommunekreditt bidrar i stor grad til bankkonsernets positive driftsresultat i første kvartal. Bankkonsernets soliditet er ytterligere forbedret, med en kapitaldekning på 20,4 prosent mot 17,2 prosent på samme tid i fjor.

Virksomheten i KLP Banken konsernet er inndelt i personmarkedet og offentlig marked.

I personmarkedet har boliglånsveksten på bankens balanse vært 353 millioner (24 prosent) siden forrige årsskifte. Boliglån i banken er økt til 1,9 milliarder kroner. I tillegg forvaltes boliglån for 8,8 milliarder kroner for KLP. Innskuddsveksten i samme periode var 513 millioner kroner fordelt på 373 millioner kroner fra personkunder og 140 millioner kroner i bedriftsinnskudd. Innskudd utgjør i sum 3,5 milliarder kroner, og hele utlånsporteføljen i banken finansieres av innskudd.

I første kvartal ble mobilbanken lansert. Det ble foretatt nærmere 1000 nedlastinger av bankens mobil-app de første to ukene. Det er også etablert en ekstern heldøgns supporttjeneste som tilbyr teknisk assistanse overfor kundene.

Offentlig marked under ett hadde omtrent samme utlånsvolum ved utløpet av første kvartal som ved forrige årsskifte, ca 42 milliarder kroner fordelt med 20 milliarder på egen balanse og 22 milliarder i forvaltede lån.

Etter kvartalets slutt er det inngått et forlik med Eksportfinans i to rettsvister i etterkant av kjøpet av Kommunekreditt Norge i 2009. Forliket innebærer at KLP Banken vil regnskapsføre en inntekt på 50 millioner kroner i annet kvartal.

Samfunnsansvar

KLP-konsernet setter krav til sine leverandører når det gjelder kvalitet, miljø og etikk. KLP skal være en ansvarlig innkjøper og ivareta hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og etiske forretningsprinsipper i samsvar med KLPs tilslutning til FNs Global Compact.

Eksklusjon fra KLPs investeringer vil normalt få konsekvenser for de samme bedrifter som leverandører av varer og tjenester til konsernet.

Det vises forøvrig til det ikke-finansielle regnskapet som er en del av denne rapporten.

Ansvarlig investor og eier

KLP og KLP-fondene er aktive eiere og legger vekt på å bruke sin stemmerett på generalforsamlinger.

Fremtidsutsikter

Resultatene etter første kvartal er gode. Ved en normal positiv utvikling resten av året, vil selskapet stå meget sterkt i forhold til det gjenværende behov for oppreservering.

På lengre sikt vil et fortsatt lavt rentenivå være krevende i forhold til å sikre en god og høy avkastning som begrenser kundenes kostnader. God soliditet og en stor portefølje av obligasjoner som holdes til forfall, med en løpende avkastning vesentlig over den garanterte grunnlagsrenten, er imidlertid et godt utgangspunkt for å oppnå gode resultater også fremover.

KLP arbeider fortløpende med å forberede overgang til de nye soliditetsregler for forsikring under Solvens II, blant annet med å fornye egevalueringen (ORSA) av KLPs risikobærende evne i løpet av året.

KLP er et kundeeiet selskap. Arbeidet med å videreutvikle selskapets produkter og tjenester til beste for eiere og kunder står derfor helt sentralt. KLP vil også fremover arbeide for lave kostnader, god avkastning, og kundevennlig betjening for å bidra til en konkurransedyktig verdiskaping.

Oslo, 7. mai 2013

Styret i Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap

Arne Øren
Leder

Liv Kari Eskeland
Nestleder

Herlof Nilssen

Jan Helge Gulbrandsen

Marit Torgersen

Anita Krohn Traaseth

Susanne Torp-Hansen
Valgt av og blant de ansatte

Freddy Larsen
Valgt av og blant de ansatte

Konsernregnskap etter 1. kvartal 2013

Resultatregnskap		1. kvartal	1. kvartal	01.01.2012
Noter	Millioner kroner	2013	2012	-31.12.2012
4	Premieinntekter for egen regning	10 697	6 370	29 946
	Løpende avkastning fra finansielle eiendeler	2 483	2 287	9 144
	Netto renteinntekter bank	24	43	166
	Netto verdiendringer på finansielle instrumenter	3 217	3 664	5 956
5	Netto inntekter fra investeringseiendommer	529	733	2 206
6	Andre inntekter	196	165	663
	Sum netto inntekter	17 145	13 262	48 081
	Erstatninger for egen regning	-3 091	-2 960	-11 457
	Endring i forsikringsmessige avsetninger	-9 558	-4 810	-27 344
7	Rentekostnad og verdiendring ansvarlig lån og fondsobliasjonslån	-104	245	234
8	Driftskostnader	-307	-294	-861
9	Andre kostnader	-162	-162	-651
	Sum kostnader	-13 222	-7 981	-40 079
	Driftsresultat	3 923	5 281	8 002
	Til/fra kursreguleringsfond i livsforsikring	-3 286	-3 623	-4 342
	Til tilleggsavsetninger i livsforsikring	0	0	0
	Midler tilført forsikringskundene i livsforsikring	-668	-1 305	-2 370
	Resultat før skatt	-31	353	1 290
	Skattekostnad	0	-4	-7
	Resultat	-31	349	1 283
	<i>Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet</i>			
	Valutaomregning utenlandske datterselskaper	33	-22	-47
	<i>Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt</i>			
	Revaluering eiendommer til bruk i egen virksomhet	8	12	23
	Valutaomregning utenlandske datterselskaper	255	-97	-161
	Sum utvidet resultat	295	-107	-185
	Totalresultat	264	242	1 098

Konsernregnskap etter 1. kvartal 2013

Noter	Balanse Millioner kroner	31.03.2013	31.03.2012	31.12.2012
EIENDELER				
	Immaterielle eiendeler	366	343	365
	Varige driftsmidler	1 033	1 047	1 033
	Investeringer i tilknyttede selskap	6	3	6
9	Investeringseiendom	33 034	29 955	32 322
10,15	Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall	37 659	40 578	37 283
10,15	Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer	56 644	49 155	55 917
10,12,15	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til virkelig verdi over resultatet	2 226	2 435	2 254
10,15	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder	50 480	51 319	49 874
10,12,15	Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat	105 071	82 862	103 375
10,12	Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat	48 442	40 032	42 410
10,12,15	Finansielle derivater	949	1 245	1 541
10,17	Fordringer	2 511	13 411	1 754
10	Eiendeler i innskuddsbasert livsforsikring	393	229	300
	Kontanter og bankinnskudd	2 535	2 443	3 350
	SUM EIENDELER	341 348	315 057	331 783
EGENKAPITAL OG GJELD				
	Innskutt egenkapital	6 891	6 215	6 891
	Opptjent egenkapital	6 983	5 864	6 720
	SUM EGENKAPITAL	13 874	12 079	13 610
10,11	Fondsobligasjonslån	1 017	989	974
10,11	Ansvarlig lånekapital	2 952	3 054	2 891
	Pensjonsforpliktelse	468	743	469
16	Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	290 208	253 655	276 781
10,16	Avsetning i livsforsikring med investeringsvalg	393	229	300
	Premie-, erstatnings-, og sikkerhetsfondsavsetning i skadeforsikring	2 834	2 831	2 626
11	Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	18 855	21 947	20 370
11	Gjeld til kredittinstitusjoner	3 374	3 512	4 799
11	Gjeld til og innskudd kunder	3 459	2 115	2 946
10,12	Finansielle derivater	1 577	548	721
	Utsatt skatt	51	49	50
18	Annen kortsiktig gjeld	2 285	13 306	5 245
	SUM GJELD	327 474	302 979	318 173
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	341 348	315 057	331 783
	Betingede forpliktelse	4 657	4 517	4 460

Konsernregnskap etter 1. kvartal 2013

Oppstilling av endringer i egenkapital

2013 Millioner kroner	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.2012	6 891	6 656	13 547
Prinsippendring, pensjonskorridor	0	63	63
Egenkapital 01.01.2013	6 891	6 720	13 610
Resultat	0	-31	-31
Utvidet resultatregnskap			
Revaluering av eiendommer til eget bruk	0	40	40
Valutaomregning utenlandske datterselskaper	0	255	255
Sum utvidet resultat	0	295	295
Sum totalresultat	0	264	264
Egenkapital 31.03.2013	6 891	6 983	13 874

2012 Millioner kroner	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.2011	6 217	5 847	12 064
Prinsippendring, pensjonskorridor	0	-225	-225
Egenkapital 01.01.2012	6 217	5 622	11 839
Resultat	0	349	349
Utvidet resultatregnskap			
Revaluering av eiendommer til eget bruk	0	12	12
Valutaomregning utenlandske datterselskaper	0	-119	-119
Sum utvidet resultat	0	-107	-107
Sum totalresultat	0	242	242
Transaksjoner med eierne			
Innbetalt egenkapitaltilskudd	1	0	1
Tilbakebetalt egenkapitaltilskudd	-4	0	-4
Sum transaksjoner med eierne	-3	0	-3
Egenkapital 31.03.2012	6 215	5 864	12 079

Konsernregnskap etter 1. kvartal 2013

Kontantstrømoppstilling

Millioner kroner	01.01.2013 -31.03.2013	01.01.2012 -31.12.2012	01.01.2012 -31.09.2012	01.01.2012 -30.06.2012	01.01.2012 -31.03.2012
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	1 288	-1 063	-1 367	-1 269	-1 278
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-20	-81	-45	-40	-18
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-2 083	673	635	4	-81
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	-814	-471	-776	-1 305	-1 377
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	3 350	3 820	3 820	3 820	3 820
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	2 535	3 350	3 044	2 514	2 443

Note 1 Regnskapsprinsipper og - estimater

Regnskapet i denne delårsrapporten viser konsernregnskapet til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) med datterselskaper for perioden 01.01.2013 – 31.03.2013. Regnskapet er ikke revidert.

Delårsregnskapet til konsernet er avlagt etter internasjonalt EU-godkjente regnskapsstandarder (IAS/IFRS). Kvartalsregnskapet er utarbeidet etter samme prinsipper som årsregnskapet for 2012 med mindre annet er oppgitt. Denne delårsrapporten er utarbeidet i henhold til IAS 34 Delårsrapportering.

Delårsregnskapet inneholder ikke all informasjon som kreves av et fullstendig årsregnskap, og denne delårsrapporten bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2012. Dette fås ved henvendelse til KLPs hovedkontor i Dronning Eufemias gate 10, eller på www.klp.no.

Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som er trådt i kraft for regnskapsåret 2013:

IAS 1 Finansiell informasjon

Det foreligger nå krav om at poster i utvidet resultat skal deles inn i to grupper, de som senere skal omklassifiseres over resultatet og de som ikke vil reverseres i resultatet. Det foreligger ikke endringer som berører hvilke poster som skal føres over utvidet resultat.

IAS19 Ytelser til ansatte

Endringene har effekt på behandlingen av konsernets ytelsesplaner. Endringene medfører at alle estimatavvik føres i utvidet resultat ettersom disse oppstår (ingen korridor), en umiddelbar resultatføring av alle kostnader ved tidligere perioders pensjonsopptjening og at rentekostnader og forventet avkastning på pensjonsmidler er erstattet med et netto rentebeløp som beregnes ved å benytte diskonteringsrente på netto pensjonsforpliktelse. Endringen i ytelser til ansatte er gjennomført ved omarbeiding av sammenligningstall, og prinsippendringen har hatt følgende effekt på regnskapslinjene:

Millioner kroner	31.03.2013	31.03.2012	31.12.2012
Balanseført pensjonsforpliktelse egne ansatte inkl. korridor	I/A	518	569
Balanseført uten korridor	469	743	469
Endring	0	225	-100
Resultatet:			
Resultatkostnad egne ansatte	0	0	-325
Resultat til egenkapitalen	0	0	325
Balanse:			
Pensjonsforpliktelse egne ansatte	0	225	-325
Egenkapital	0	-225	325

IFRS 13 Måling av virkelig verdi

Standarden definerer hva menes med virkelig verdi når begrepet benyttes i IFRS, og gir en helhetlig beskrivelse av hvordan virkelig verdi skal bestemmes og hvilke tilleggsopplysninger som skal gis når virkelig verdi skal benyttes. Standarden utvider ikke omfanget av regnskapsføring til virkelig verdi. For praktiske formål inneholder standarden endring i notekrav som er hjemlet i IAS 34, og som er inkludert i konsernet note 10 og 12. Standarden utdyper i hovedsak beregning av virkelig verdi som inngår i notekravene etter IFRS 7.

IAS 34

Det foreligger krav om tilleggsopplysninger om virkelig verdi på finansielle instrumenter. I praksis skal alle kravene i IFRS 7 og IFRS 13 om virkelig verdi også gjelde for delårsregnskapene.

Det er ingen andre nye eller endrede IFRSer eller IFRIC-fortolkninger som er trådt i kraft for 2013 som har vesentlig påvirkning på regnskapet. Delårsregnskapet er forøvrig hovedsakelig avlagt etter de samme prinsipper som årsregnskapet for 2012, og delårsrapporten bør dermed leses i sammenheng med dette.

Estimater

I brev at 8.mars 2013 fra Finanstilsynet er det besluttet at det skal innføres et nytt dødelighetsgrunnlag K2013 for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikringselskap og pensjonskasser. Det fremkommer at nytt dødelighetsgrunnlag vil gjelde alders- og etterlattepensjoner, og bør også gjelde tilsvarende for uførepensjon og premie- og innskuddsfritak knyttet til aktive medlemmer i pensjonsordningene.

Avsetningsbehovet etter det nye dødelighetsgrunnlaget vil være betydelig, og det gis anledning til opptrappingsperioder. Slike opptrappingsperioder vil gjelde med start fra 2014, og bør ikke ha lenger varighet enn 5 år. Det vil samtidig stilles krav om at reservestyrkingen som et minimum skal skje lineært over perioden.

For å dekke det økte avsetningsbehovet, bør minimum 20 % av brutto oppreservering dekkes av selskapet i perioden 2014–2018, mens gjenværende oppreservering kan dekkes av tilgjengelig avkastningsoverskudd og risikoresultat etter godkjenning av Finanstilsynet. Oppreserveringen skal være fullført innen 2018.

Note 2 Nøkkeltall - akkumulert

Millioner kroner	Q1-13	Q4-12	Q3-12	Q2-12	Q1-12	Q4-11	Q3-11	Q2-11
KLP Konsern								
Resultat før skatt	-31	1 290	794	611	353	653	479	429
Forvaltningskapital	341 348	331 783	323 634	312 665	315 057	291 784	284 518	285 149
Egenkapital	13 874	13 610	13 392	12 519	12 079	12 064	11 841	11 138
Kapitaldekning	10,2 %	10,3 %	10,4 %	10,4 %	10,5 %	10,9 %	11,0 %	10,8 %
Antall ansatte i konsernet	825	808	809	801	796	775	769	768
Kommunal Landspensjonskasse								
Resultat før skatt	263	1 001	652	442	235	705	512	461
Premieinntekter for egen regning	10 428	29 025	22 186	15 159	6 158	21 752	17 772	6 649
- herav tilflyttet premiereserve	5 925	1 549	1 601	1 550	1 683	112	108	63
Erstatninger for egen regning	2 930	10 822	8 102	5 394	2 783	10 033	7 492	4 991
- herav fraflyttet premiereserve, tilleggsavs. og kursreguleringsfond	165	148	147	146	142	310	310	309
Netto investeringer i kollektivporteføljen	288 541	278 731	259 084	254 584	262 615	242 267	230 914	236 763
Netto investeringer i investeringsvalgporteføljen	1 584	1 556	1 499	1 463	1 447	1 404	1 380	1 453
Forsikringskundenes fond inkludert opptjent resultat	287 628	275 843	267 187	258 734	251 509	243 439	238 102	233 982
- herav fond med garantert avkastning	257 981	248 608	240 217	234 561	226 698	226 153	223 335	214 061
Ansvarlig kapital	16 132	16 087	15 498	14 928	14 891	14 857	14 433	13 631
Risikoresultat	91	258	118	82	64	308	112	95
Avkastningsresultat	899	5 051	2 399	1 183	1 202	3 286	3 127	3 455
Administrasjonsresultat	30	89	62	49	8	61	72	65
Soliditetskapital	48 408	44 134	47 579	41 680	41 336	36 190	34 657	35 408
Solvensmargindekning	229 %	233 %	234 %	232 %	239 %	244 %	227 %	227 %
Kapitaldekning	10,6 %	10,6 %	10,8 %	10,9 %	11,0 %	11,5 %	11,4 %	11,2 %
Kjernekapitaldekning	8,7 %	8,8 %	8,8 %	8,7 %	8,8 %	9,1 %	9,0 %	8,8 %
Bokført avkastning kollektivportefølje	1,1 %	5,0 %	3,2 %	1,9 %	1,2 %	4,5 %	3,7 %	3,1 %
Verdijustert avkastning kollektivportefølje	2,2 %	6,7 %	5,3 %	3,1 %	2,7 %	3,2 %	1,1 %	2,3 %
Avkastning investeringsvalgportefølje	2,6 %	7,2 %	6,0 %	3,4 %	3,4 %	2,2 %	-0,3 %	1,9 %
Avkastning selskapsporteføljen	1,0 %	4,5 %	4,0 %	2,6 %	1,4 %	4,2 %	3,5 %	3,3 %
KLP Skadeforsikring AS								
Resultat før skatt	52	106	99	71	23	25	36	40
Forfalt bruttopremie	436	750	667	591	427	650	586	520
Premieinntekter for egen regning	172	659	486	325	161	599	442	288
Egenkapital	640	594	558	535	512	481	497	501
Skadeprosent	84,0 %	81,4 %	82,0 %	78,9 %	102,9 %	88,3 %	86,0 %	85,5 %
Combined-ratio	109,5 %	107,8 %	107,6 %	103,3 %	130,2 %	118,4 %	109,1 %	109,6 %
Avkastning på midler til forvaltning	2,1 %	6,5 %	5,1 %	3,0 %	2,4 %	4,5 %	2,6 %	2,8 %
Kapitaldekning	30,9 %	34,1 %	27,7 %	29,0 %	29,8 %	31,8 %	30,9 %	30,0 %
Ansvarlig kapital	578	567	451	453	453	451	439	438
Årlig premievolum person	175	162	151	142	130	120	109	99
Årlig premievolum arbeidsgiver	595	584	580	577	562	548	551	541
Netto nyttegning (akkumulert innenfor året.)	21	75	44	31	14	90	44	34

Millioner kroner	Q1-13	Q4-12	Q3-12	Q2-12	Q1-12	Q4-11	Q3-11	Q2-11
KLP Bedriftspensjon AS								
Resultat før skatt	-6,1	-25,5	-13,5	-8,1	-5,1	-23,8	-13,8	-6,8
Premieinntekter for egen regning	115,3	352,3	308,2	274,9	66,6	286,5	259,6	212,3
- herav tilflyttet premiereserve	75,4	226,1	219,4	219,9	39,2	194,7	191,2	166,3
Forsikringskundenes fond inkludert opptjent resultat	1 385,4	1 238,2	1 187,1	1 139,4	941,8	844,0	810,3	796,3
- herav fond med garantert avkastning	928,3	881,0	848,5	842,0	662,8	605,2	589,9	566,6
Avkastningsresultat	0,0	0,0	6,9	4,7	5,4	14,2	6,6	11,9
Risikoresultat	1,9	2,6	3,5	2,9	0,3	0,1	2,8	2,3
Administrasjonsresultat	-8,7	-33,5	-22,6	-14,0	-7,4	-28,2	-19,0	-11,6
Ansvarlig kapital	41,7	48,5	49,9	60,4	43,0	48,0	32,3	39,4
Soliditetskapital	133,3	131,1	132,7	122,0	94,8	90,2	77,6	88,2
Solvensmargindekning	129 %	157 %						
Kapitaldekning	7,7 %	9,6 %	9,5 %	11,9 %	11,2 %	13,9 %	9,4 %	12,0 %
Bokført kapitalavkastning kollektivportefølje	1,2 %	5,2 %	3,6 %	2,3 %	1,6 %	6,3 %	3,8 %	4,2 %
Verdijustet kapitalavkastning kollektivportefølje	1,8 %	6,7 %	5,2 %	3,1 %	2,3 %	3,7 %	1,3 %	2,6 %
Avkastning innskuddspensjon med investeringsvalg	4,6 %	12,0 %	10,1 %	4,9 %	6,1 %	0,2 %	-3,9 %	1,9 %
Avkastning selskapsportefølje	1,2 %	6,4 %	5,3 %	3,0 %	1,9 %	4,8 %	3,2 %	1,9 %
KLP Banken Konsern								
Resultat før skatt	9,3	83,4	85,8	34,1	26,4	-62,2	-33,5	-20,9
Netto renteinntekter	24,3	86,3	60,0	35,2	12,8	21,1	11,1	10,1
Øvrige driftsinntekter	16,2	83,6	67,8	51,5	29,5	63,4	46,2	30,9
Driftskostnader og avskrivninger	-34,7	-137,7	-94,1	-60,3	-33,4	-139,9	-97,7	-62,4
Netto realisert/urealisert endring finansielle instrumenter til virkelig verdi	3,5	51,1	52,1	7,6	17,5	-6,8	7,0	0,5
Innskudd	3 459	2 946	2 553	2 324	2 115	1 840	1 715	1 530
Utlån med pant i bolig	1 883	1 530	1 550	1 597	1 653	3 214	2 477	2 057
Utlån med offentlig garanti	20 174	20 345	21 915	22 191	24 734	25 202	25 652	24 732
Misligholdte lån	6,9	6,9	5,9	5,7	11,8	16,1	40,8	3,5
Innlån ved utstedelse av verdipapirer	21 718	23 708	24 443	24 868	25 864	24 170	22 132	18 635
Andre innlån	0,0	-	-	200	450	4 306	6 010	8 313
Forvaltningskapital	27 019	28 282	28 668	28 960	29 932	31 716	31 387	29 859
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	27 650	29 993	30 186	29 752	30 238	29 790	29 626	28 862
Egenkapital	1 223	1 219	1 221	1 184	1 175	1 171	1 170	1 179
Rentenetto	0,09 %	0,29 %	0,20 %	0,12 %	0,04 %	0,07 %	0,04 %	0,04 %
Resultat av ordinær drift før skatt	0,03 %	0,28 %	0,28 %	0,11 %	0,09 %	-0,21 %	-0,11 %	-0,07 %
Resultat av ordinær drift eks. virkelig verdi vurderinger, før skatt	0,02 %	0,11 %	0,11 %	0,09 %	0,03 %	-0,19 %	-0,14 %	-0,07 %
Egenkapitalavkastning før skatt	0,76 %	6,84 %	7,03 %	2,88 %	2,25 %	-5,31 %	-2,86 %	-1,78 %
Kapitaldekning	20,4 %	19,1 %	18,6 %	18,2 %	17,2 %	14,4 %	15,6 %	17,1 %
Antall personkunder	27 727	24 744	22 676	21 144	18 715	15 622	13 535	12 555
Herav medlemmer i KLP	15 703	14 309	13 000	11 769	10 539	9 151	8 217	7 495
KLP Kapitalforvaltning AS og KLP Fondsforvaltning AS								
Resultat før skatt	-0,4	21,4	14,0	6,2	0,1	26,3	21,0	14,0
Totale midler til forvaltning	267 845	239 478	222 776	216 113	214 399	205 099	192 636	192 446
Midler forvaltet for eksterne kunder	23 432	21 153	19 087	17 713	16 134	13 650	13 143	14 704

Note 3 Segmentinformasjon - resultat etter IFRS pr. virksomhetsområde

Tidsrekke resultat - kvartalstall Millioner kroner	1. kvartal 2013	4. kvartal 2012	3. kvartal 2012	2. kvartal 2012
Sum inntekter	17 145	12 070	13 139	10 974
Sum kostnader	-17 176	-11 575	-12 955	-10 716
Konsernresultat før skatt	-31	496	183	258
Resultat for virksomhetsområder				
Livsforsikring	-92	483	97	193
Skadeforsikring	52	7	27	48
Bank	9	-2	52	8
Kapitalforvaltning	0	7	8	7
Øvrig virksomhet	0	0	-1	1
Konsernresultat før skatt	-31	496	183	258

Tidsrekke resultat - kvartalstall Millioner kroner	1. kvartal 2012	4. kvartal 2011	3. kvartal 2011	2. kvartal 2011
Sum inntekter	13 262	11 536	13 535	6 457
Sum kostnader	-12 909	-11 363	-13 487	-6 212
Konsernresultat før skatt	353	173	48	245
Resultat for virksomhetsområder				
Livsforsikring	305	220	79	210
Skadeforsikring	23	-7	-20	40
Bank	26	-47	-15	-21
Kapitalforvaltning	-1	5	5	14
Øvrig virksomhet	0	2	-1	2
Konsernresultat før skatt	353	173	48	245

Note 4 Premier for egen regning

Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Forfalte premier, brutto	4 712	4 660	28 236
Avgitte gjenforsikringspremier	-15	-12	-63
Overføring av premiereserve fra andre	6 001	1 722	1 773
Premieinntekter for egen regning	10 697	6 370	29 946

Note 5 Investerings eiendom

Resultat: Netto inntekter fra investeringseiendommer Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Netto leieinntekter m.v.	471	403	1 692
Urealisert/realisert gevinst swapper ¹	0	198	271
Verdiregulering inkl. valutaomregning	348	21	39
Valutaomregning utenlandske datterselskaper	- 288	119	208
Revaluering av eiendommer til eget bruk	- 8	- 12	- 23
Avskrivning eiendommer til eget bruk	5	5	19
Netto verdiregulering	57	133	243
Netto inntekter fra investeringseiendommer	529	733	2 206
Valutaomregning utenlandske datterselskaper (utvidet resultat)	288	- 119	- 208
Netto inntekter fra investeringseiendommer inkl. valutaomregning	816	614	1 999

¹ KLP Eiendom solgte i 4. kvartal 2012 selskapets valutaswapper til KLP.

Balanse: Investerings eiendom Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Investerings eiendom 01.01	32 322	28 726	28 726
Verdiregulering inkl. valutaomregning	348	21	39
Netto tilgang	357	1 221	3 534
Øvrige endringer	7	- 13	22
Investerings eiendom 31.03/31.12	33 034	29 955	32 322

Note 6 Andre inntekter

Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Tilskudd AFP	161	162	642
Øvrige inntekter	35	3	21
Sum andre inntekter	196	165	663

Note 7 Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån

Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Ansvarlig lån			
Rentekostnader ¹	-37	-34	-143
Verdiendring	-24	124	248
Sum ansvarlig lån	-61	89	105
Fondsobligasjonslån			
Rentekostnader	-11	-10	-42
Verdiendring	-32	166	171
Sum fondsobligasjonslån	-43	156	129
Netto kostnader ansvarlig lån og fondsobligasjonslån	-104	245	234

Noten gir en spesifisering av linjen "Netto kostnader ansvarlig lån og fondsobligasjonslån" fordelt på rentekostnader og verdiendring i periodene angitt.

De store svingningene i verdiendring kommer i stor grad av at lånene er denominert i utenlandsk valuta. Det ene ansvarlige lånet er utstedt i euro, mens det andre ansvarlige lånet og fondsobligasjonslånet er utstedt i japanske yen. På fondsobligasjonslånet er det benyttet sikringsbøkføring. De to ansvarlige lånene har ordinær økonomisk sikring. Bruken av sikring innebærer i praksis en minimal total resultat effekt hvis man hensyntar sikringsobjekt og sikringsinstrument samlet. For mer informasjon vedrørende sikring og betingelser på de ansvarlige lånene og fondsobligasjonslånet henvises det til årsrapporten.

¹ Foruten rene rentekostnader inkluderer dette kostnadsføringen av underkurs på det ene ansvarlige lånet.

Note 8 Driftskostnader

Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Personalkostnader	- 195	-176	- 431
Avskrivninger	- 26	-24	- 97
Andre driftskostnader	- 86	-93	- 333
Sum driftskostnader	- 307	- 294	- 861

Note 9 Andre kostnader

Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Kostnader AFP	- 161	-162	- 641
Andre kostnader	- 1	0	- 10
Sum andre kostnader	- 162	- 162	- 651

Note 10 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi av investeringer notert i et aktivt marked er basert på gjeldende kjøpskurs. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benytter konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksternt innhentede rentekurver og rentedifferansekurver. Estimatene bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdata, og i liten grad på selskaps-spesifikk informasjon.

De ulike finansielle instrumenter prises dermed på følgende måte:

a) Aksjer (noterte)

Likvide aksjer verdsettes som hovedregel på basis av priser levert fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes for aksjer:

Oslo Børs
Morgan Stanley Capital International (MSCI)
Reuters

Oslo Børs har førsteprioritet, deretter MSCI og til slutt Reuters.

b) Aksjer (unoterte)

Konsernet benytter, så langt det lar seg gjøre, bransjeanbefalingene til Verdipapirfondenes forening. Dette innebærer i hovedtrekk følgende:

Sist omsatt kurs har hovedprioritet. Dersom sist omsatt kurs ligger utenfor salg/kjøpskursen i markedet, justeres pris deretter. Det vil si at hvis sist omsatt er under salgskurs, justeres pris opp til salgskursen. Hvis den er over kjøpskurs justeres den ned til kjøpskursen. Dersom priset anses som utdatert justeres prisen etter en markedsindeks. Selskapet har valgt Oslo Børs sin small cap indeks (OSESX) som en tilnærming for unoterte aksjer.

For aksjer hvor svært lite informasjon foreligger, så hentes det inn vurderinger fra meglere som benyttes som grunnlag for å estimere en antatt markedspris.

c) Utenlandske rentepapirer

Utenlandske rentepapirer prises i hovedregel på bakgrunn av priser innhentet fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom flere ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes:

JP Morgan
Barclays Capital Indices
Bloomberg
Reuters

JP Morgan og Barclays Capital Indices har førsteprioritet (de dekker henholdsvis stat og foretaksobligasjoner). Deretter benyttes Bloomberg foran Reuters med bakgrunn i Bloombergs priskilde Business Valuator Accredited in Litigation (BVAL). BVAL inneholder verifiserte priser fra Bloomberg.

d) Norske rentepapirer - stat

Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Reuters som kilde. Det er Oslo Børs som leverer prisen (via Reuters). Kursene sammenlignes med kursene fra Bloomberg for å avdekke eventuelle feil.

e) Norske rentepapirer - annet enn stat

Alle norske rentepapirer unntatt stat prises teoretisk. Det benyttes en nullkupongkurve, samt rentedifferansekurver til prisingen. Reuters benyttes som kilde til nullkupongkurven fra 0 til 10 år. Fra 12 år og over benyttes Bloomberg som kilde siden Reuters ikke leverer priser over 10 år.

Rentedifferansekurvene mottas fra Verdipapirfondenes forening. Disse er basert på innhentede rentedifferansekurver fra fem ulike markedsaktører som blir omarbeidet til en snittkurve.

f) Rentepapirer utstedt av utenlandske foretak, men denominert i kroner

Virkelig verdi beregnes etter samme prinsipp som for norske rentepapirer beskrevet ovenfor. Rentedifferansekurver levert av SE Banken og Swedbank omarbeides til en snittkurve som legges til grunn for beregningen av virkelig verdi.

g) Futures/FRA/IRF

Alle futureskontrakter til konsernet handles på børs. Reuters benyttes som priskilde. Det innhentes også priser fra en annen kilde som kontroll på at prisene fra Reuters er korrekte.

h) Opsjoner

Bloomberg benyttes som kilde for prising av opsjoner som handles på børs.

i) Renteswapper

Renteswapper verdsettes i en modell som hensyntar observerbare markedsdata som rentekurver og relevant kredittpåslag.

j) Lån med sikkerhet i pant

Prinsippene for beregning av virkelig verdi avhenger av hvorvidt utlånene har rentebinding eller ikke.

Utlån med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen.

Utlån uten rentebinding anses tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med endring i markedsrentene.

k) Utlån til kommuner og foretak med kommunal garanti

Fordringene verdsettes ved hjelp av en verdsettelsesmodell som benytter relevante kredittpåslagsjusteringer innhentet i markedet. For utlånene som er til kommuner, fylkeskommuner og kommunalt støttede prosjekter benyttes observerbare rentekurver og kredittrentedifferansekurver i en verdsettelsesmodell som neddiskonterer fremtidig kontantstrøm. Kredittpåslagene som modellberegningene benytter tar utgangspunkt i kvoteringer fra tre ulike kursstillere. Det gjøres en vurdering av kvaliteten i kvoteringene ved å sammenlikne dem innbyrdes og mot forrige mottatte observasjon samt annen markedsinformasjon.

For garanterte utlån beregnes virkelig verdi som neddiskontert kontantstrøm basert på samme rentekurver som direkte-lånene, men kredittmarginen er i utgangspunktet basert på initiell margin. Garantier handles bilateralt og ikke over åpne markeds plasser som for eksempel en børs (OTC) og prises derfor ikke i markedet. Initiell margin det er inngått enighet om på inngåelsestidspunktet er det beste estimat for markeds påslag på samme tidspunkt. Kredittverdigheten endrer seg ikke like mye for lånet som for garantisten eller låntaker hver for seg. Låntaker er oftest ikke kredittvurdert av kredittvurderingsbyråer eller banker. Garantisten er enten en kommune eller bank (eller begge deler – triple default lån). Statistiske analyser indikerer at kredittmarginen på garanterte lån svinger mindre enn på ikke-garanterte lån og obligasjoner. Garanterte lån kredittpåslagjusteres derfor ikke før garantisten har opplevd en signifikant ratingendring siden den initielle marginen ble satt. Konsernets utlån med både kommune- og bankgaranti kredittpåslagjusteres i forhold til initiell margin kun hvis begge garantistene har fått endret kredittrating signifikant siden utbetalingsdatoen.

l) Plasseringer hos kredittinstitusjoner

Plasseringer hos kredittinstitusjoner er innskudd med kort løpetid. Virkelig verdi beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen.

m) Gjeld til kredittinstitusjoner

Disse transaksjonene verdsettes ved bruk av en verdsettelsesmodell, inkludert relevante kredittspreadjusteringer innhentet i markedet.

n) Fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til privatpersoner og innskudd fra kunder

Alle utlån og innskudd er uten rentebinding. Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten.

o) Ansvarlige lån

For lån notert på børs hvor det anses å være et aktivt marked brukes den observerbare prisen som virkelig verdi. For øvrige lån som ikke er en del av et aktivt marked fastsettes virkelig verdi ut i fra en intern verdsettelsesmodell basert på observerbare data.

p) Utstedt fondsobligasjon

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

q) Private Equity

Fondenes virkelig verdi (fair market value) skal baseres på rapporterte markedsverdier, som følger av International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines ("IPEV Guidelines"). Disse retningslinjene fastsettes av European Venture Capital Association (EVCA) og baserer seg på prinsippet om tilnærmet markedsvurdering av selskapene.

Tabellen under gir en nærmere spesifisering av innholdet i de ulike klassene av eiendeler og finansielle derivater.

Finansielle Eiendeler Millioner kroner	31.03.2013		31.03.2012		31.12.2012	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall - målt til amortisert kost						
Norske hold til forfall obligasjoner	17 718	18 591	17 543	18 342	17 609	18 686
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	19 941	21 310	23 034	24 165	19 674	20 882
Sum gjeldsinstrumenter som holdes til forfall	37 659	39 902	40 578	42 506	37 283	39 568
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer - målt til amortisert kost						
Norske obligasjonslån	24 743	25 999	17 347	17 742	24 362	23 891
Utenlandske obligasjonslån	31 888	34 222	31 819	32 989	31 555	33 601
Andre fordringer	12	12	-11	-11	-1	-1
Sum gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	56 644	60 233	49 155	50 720	55 917	57 491
Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til virkelig verdi over resultat						
Lån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	2 226	2 226	2 435	2 435	2 254	2 254
Sum utlån kommuner, bedrifter og personkunder til virkelig verdi over resultat	2 226	2 226	2 435	2 435	2 254	2 254
Utlån kommuner, bedrifter og personkunder - målt til amortisert kost						
Lån med sikkerhet i pant *)	9 829	9 821	9 397	9 397	9 750	9 779
Lån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	40 651	41 009	41 922	41 922	40 124	40 418
Sum utlån	50 480	50 830	51 319	51 319	49 874	50 198
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat						
Norske obligasjoner	60 992	60 992	46 320	46 320	57 741	57 741
Norske sertifikater	7 058	7 058	3 238	3 238	7 195	7 195
Utenlandske obligasjoner	24 035	24 035	21 851	21 851	22 320	22 320
Utenlandske sertifikater	0	0	568	568	0	0
Plassering hos kredittinstitusjoner	12 986	12 986	10 884	10 884	16 119	16 119
Sum gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat	105 071	105 071	82 862	82 862	103 375	103 375
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat						
Aksjer	23 979	23 979	18 035	18 035	19 587	19 587
Aksjefond	22 946	22 946	20 053	20 053	21 315	21 315
Eiendomsfond	621	621	683	683	614	614
Alternative investeringer	896	896	1 261	1 261	894	894
Sum egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi	48 442	48 442	40 032	40 032	42 410	42 410
Lån og fordringer øvrige inkl. fordringer på forsikringstakere - målt til amortisert kost						
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger	2 355	2 355	13 200	13 200	1 555	1 555
Fordringer i forbindelse med gjenforsikringsforretninger	145	145	211	211	187	187
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	1	1	0	0	0	0
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	11	11	0	0	12	12
Andre fordringer	0	0	0	0	0	0
Sum lån og fordringer øvrige inkl. fordringer på forsikringstakere	2 511	2 511	13 411	13 411	1 754	1 754

Finansiell gjeld	31.03.2013		31.03.2012		31.12.2012	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Millioner kroner						
Fondsobligasjonslån	1 017	1 018	989	941	974	986
Ansvarlige lånekapital	2 952	3 004	3 054	2 978	2 891	2 906
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 374	3 374	3 512	3 512	4 799	4 799
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	18 855	18 855	21 947	21 947	20 370	20 370
Gjeld til og innskudd fra kunder	3 459	3 459	2 115	2 115	2 946	2 946
Sum finansiell gjeld	29 657	29 709	31 618	31 495	31 981	32 007
Eiendeler i livsforsikring med investeringsvalg	393	393	229	229	300	300
Avsetning i livsforsikring med investeringsvalg	393	393	229	229	300	300

Finansielle derivater	31.03.2013		31.03.2012		31.12.2012	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Millioner kroner						
Valutaterminer	102	950	206	79	737	150
Renteswapper	662	627	695	469	666	571
Renteopsjoner	0	0	0	0	0	0
Rente- og valutaswapper	0	0	0	0	0	0
Aksjeopsjon	185	0	343	0	137	0
Rentefutures	0	0	0	0	0	0
Sum finansielle derivater	949	1 577	1 245	548	1 541	721

*) Det foreligger ikke sammenligningstall for 1.kvartal 2012, det er heller ikke et krav i henhold til IFRS 13.

Note 11 Innlån

Millioner kroner	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.03.2013	Bokført verdi 31.03.2012	Bokført verdi 31.12.2012
Evigvarende ansvarlig lån							
Kommunal Landspensjonskasse	2 372	EUR	Fast ¹	Evigvarende	2 353	2 384	2 276
Kommunal Landspensjonskasse	554	JPY	Fast ²	Evigvarende	599	670	615
Sum ansvarlige lån					2 952	3 054	2 891
Fondsobligasjonslån							
Kommunal Landspensjonskasse	984	JPY	Fast ³	2034	1 017	989	974
Sum fondsobligasjonslån					1 017	989	974

31.03.2013 Millioner kroner	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.03.2013
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer					
Obligasjoner med fortrinnsrett					
KLP Kommunekreditt AS	1 053	NOK	Flytende	2013	1 054
KLP Kommunekreditt AS	3 560	NOK	Flytende	2014	3 568
KLP Kommunekreditt AS	449	SEK	Flytende	2015	449
KLP Kommunekreditt AS	4 300	NOK	Flytende	2015	4 305
KLP Kommunekreditt AS	2 500	NOK	Fast	2015	2 577
KLP Kommunekreditt AS	3 000	NOK	Flytende	2016	3 010
KLP Kommunekreditt AS	3 000	NOK	Flytende	2017	3 010
KLP Kommunekreditt AS	750	NOK	Fast	2020	760
Amortisering og verdjusteringer					121
Sum obligasjoner med fortrinnsrett					18 855
Gjeld til kredittinstitusjoner					
KLP Banken AS	1 345	NOK	Flytende	2013	1 349
KLP Banken AS	300	NOK	Flytende	2014	300
KLP Banken AS	600	NOK	Flytende	2015	603
KLP Banken AS	300	NOK	Flytende	2016	301
KLP Banken AS	300	NOK	Fast	2017	311
Kommunal Landspensjonskasse	510	NOK/EUR/USD	Flytende	2013	510
Sum gjeld til kredittinstitusjoner					3 374
Gjeld til og innskudd fra kunder ⁴					
Privat	3 120	NOK			3 120
Næring / offentlig	339	NOK			339
Sum gjeld til og innskudd fra kunder					3 459
Sum finansiell gjeld pr. 31.03.2013					29 657

Note 11 Innlån (forts.)

31.03.2012 Millioner kroner	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.03.2012
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer					
Obligasjoner med fortrinnsrett					
KLP Kommunekreditt AS	4 750	NOK	Flytende	2012	4 750
KLP Kommunekreditt AS	1 095	SEK	Flytende	2013	1 095
KLP Kommunekreditt AS	4 000	NOK	Flytende	2013	4 000
KLP Kommunekreditt AS	4 000	NOK	Flytende	2014	4 000
KLP Kommunekreditt AS	430	SEK	Flytende	2015	430
KLP Kommunekreditt AS	4 300	NOK	Flytende	2015	4 300
KLP Kommunekreditt AS	2 500	NOK	Fast	2015	2 500
KLP Kommunekreditt AS	750	NOK	Fast	2020	750
Amortisering og verdjusteringer					122
Sum obligasjoner med fortrinnsrett					21 947
Gjeld til kredittinstitusjoner					
KLP Banken AS	1 400	NOK	Fast	2012	1 407
KLP Banken AS	500	NOK	Flytende	2012	501
KLP Banken AS	1 000	NOK	Flytende	2013	1 004
Kommunal Landspensjonskasse	601	NOK/EUR/USD	Flytende	2012	601
Sum gjeld til kredittinstitusjoner					3 512
Gjeld til og innskudd fra kunder ⁴					
Privat	1 809	NOK			2 081
Næring / offentlig	31	NOK			34
Sum gjeld til og innskudd fra kunder					2 115
Sum finansiell gjeld pr. 31.03.2012					31 618

Note 11 Innlån (forts.)

31.12.2012 Millioner kroner	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.12.2012
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer					
Obligasjoner med fortrinnsrett					
KLP Kommunekreditt AS	1 069	SEK	Flytende	2013	1 070
KLP Kommunekreditt AS	1 103	NOK	Flytende	2013	1 104
KLP Kommunekreditt AS	4 000	NOK	Flytende	2014	4 010
KLP Kommunekreditt AS	428	SEK	Flytende	2015	429
KLP Kommunekreditt AS	4 300	NOK	Flytende	2015	4 304
KLP Kommunekreditt AS	2 500	NOK	Fast	2015	2 555
KLP Kommunekreditt AS	3 000	NOK	Flytende	2016	3 011
KLP Kommunekreditt AS	3 000	NOK	Flytende	2017	3 013
KLP Kommunekreditt AS	750	NOK	Fast	2020	752
Amortisering og verdjusteringer					122
Sum obligasjoner med fortrinnsrett					20 370
Gjeld til kredittinstitusjoner					
KLP Banken AS	1 820	NOK	Flytende	2013	1 826
KLP Banken AS	300	NOK	Fast	2013	302
KLP Banken AS	600	NOK	Flytende	2015	602
KLP Banken AS	300	NOK	Flytende	2016	301
KLP Banken AS	300	NOK	Fast	2017	308
Kommunal Landspensjonskasse	1 178	NOK/EUR/USD	Flytende	2013	1 461
Sum gjeld til kredittinstitusjoner					4 799
Gjeld til og innskudd fra kunder ⁴					
Privat	2 458	NOK			2 734
Næring / offentlig	94	NOK			212
Sum gjeld til og innskudd fra kunder					2 946
Sum finansiell gjeld pr. 31.12.2012					31 981

Noten viser finansiell gjeld konsernet har ved periodeslutt.

¹ Lånet har et renteendringstidspunkt i 2017

² Lånet har et renteendringstidspunkt i 2016

³ Lånet har et renteendringstidspunkt i 2034

⁴ Det er ikke kontraktfestet forfall på innskudd

Note 12 Virkelig verdi hierarki

31.03.2013 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler				
Utlån til virkelig verdi	0	2 226	0	2 226
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	55 054	36 908	0	91 962
Sertifikater	149	6 000	0	6 149
Obligasjoner	16 019	30 000	0	46 019
Obligasjonsfond	38 886	907	0	39 794
Utlån og fordringer	9 015	4 094	0	13 109
Aksjer og andeler	43 672	1 157	3 612	48 442
Aksjer	22 899	260	819	23 977
Aksjefond	20 152	0	2 794	22 946
Eiendomsfond	621	0	0	621
Spesialfond	0	897	0	897
Private Equity	0	0	0	0
Finansielle derivater	0	949	0	949
Andre finansielle eiendeler	0	376	0	376
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	107 741	45 711	3 612	157 064
Forpliktelser				
Finansielle derivater gjeld	0	1 577	0	1 577
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld 1	511	0	0	511
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	511	1 577	0	2 088
31.03.2012				
Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler				
Utlån til virkelig verdi	0	2 435	0	2 435
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	44 940	27 008	0	71 948
Sertifikater	0	3 807	0	3 807
Obligasjoner	13 054	23 201	0	36 256
Obligasjonsfond	31 886	0	0	31 886
Utlån og fordringer	7 760	3 154	0	10 914
Aksjer og andeler	35 712	1 587	2 732	40 032
Aksjer	17 240	327	466	18 033
Aksjefond	17 789	0	2 266	20 055
Eiendomsfond	683	0	0	683
Spesialfond	0	1 261	0	1 261
Finansielle derivater	0	1 245	0	1 245
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	88 413	34 989	2 732	126 134
Forpliktelser				
Finansielle derivater gjeld	0	548	0	548
Gjeld til kredittinstitusjoner ¹	601	2	0	603
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	601	550	0	1 151

Note 12 Virkelig verdi hierarki (forts.)

31.03.2012 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler				
Utlån til virkelig verdi	0	2 254	0	2 254
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	51 054	36 145	0	87 198
Sertifikater	148	6 138	0	6 287
Obligasjoner	13 571	29 097	0	42 669
Obligasjonsfond	37 334	909	0	38 243
Utlån og fordringer	12 012	4 165	0	16 176
Aksjer og andeler	38 116	1 123	3 171	42 410
Aksjer	18 851	229	508	19 587
Aksjefond	18 652	0	2 663	21 315
Eiendomsfond	614	0	0	614
Spesialfond	0	894	0	894
Finansielle derivater	0	1 541	0	1 541
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	101 181	42 973	3 171	149 580
Forpliktelseser				
Finansielle derivater gjeld	0	721	0	721
Gjeld til kredittinstitusjoner ¹	1 461	0	0	1 461
Sum finansielle forpliktelseser som måles til virkelig verdi	1 461	721	0	2 182

Endringer i nivå 3	31.03.2013	31.03.2012	31.12.2012
Inngående balanse 01.01.	3 171	2 531	2 531
Solgt	-	-40	-422
Kjøpt	308	246	874
Urealiserte endringer	133	-6	188
Utgående balanse 31.03/31.12	3 612	2 732	3 171
Realisert gevinst/tap	-5	-15	54

Urealiserte endringer reflekteres på linjen "Netto verdiendringer på finansielle instrumenter" i resultatet på konsernet.

Kolonnene "Endringene i nivå 3" viser endringer i nivå 3 klassifiserte papirer i perioden angitt.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

Nivå 1: Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelseser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

Nivå 2: Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra observerbare markedsdato. Dette inkluderer priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens og derfor ikke anses som omsatt i et aktivt marked, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner.

Nivå 3: Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdato eller omsettes i markeder ansett som inaktive. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos konsernet er blant annet unoterte aksjer og Private Equity.

Note 12 Virkelig verdi hierarki (forts.)

Investeringsvalgporteføljen er ikke inkludert i tabellen. Investeringsvalgporteføljen har 392 millioner kroner i finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi. Per 31.03.2013 vil de 392 millioner kronene inngå med 179 millioner i aksjer og andeler i nivå 1 og 213 millioner kroner i gjeldsinstrumenter til virkelig verdi i nivå 1.

¹ Linjen Gjeld til kredittinstitusjoner i balansen inneholder forpliktelse målt til virkelig verdi og amortisert kost. Denne linjen er derfor ikke avstembar mot balansen. Forpliktelsene som måles til amortisert kost utgjør 2 863 millioner kroner per 31.03.2013.

Note 13 Likviditetsrisiko

Tabellen nedenfor spesifiserer selskapets finansielle forpliktelser klassifisert etter forfallsstruktur.

Beløpene i tabellen er udiskonterte kontantstrømmer.

31.03.2013 Millioner kroner	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlig lån	130	153	3 143	0	0	3 426
Fondsobligasjonslån	0	85	170	212	1 369	1 837
Gjeld til og innskudd fra kunder	3 459	0	0	0	0	3 459
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	0	1 263	17 934	845		20 042
Gjeld til kredittinstitusjoner	510	1 657	1 295	0	0	3 463
Finansielle derivater	601	482	523	139	90	1 835
Leverandørgjeld	791	0	0	0	0	791
Betingede forpliktelser	4 657	0	0	0	0	4 657
Sum	10 148	3 641	23 065	1 197	1 459	39 510

31.12.2012 Millioner kroner	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlig lån	0	140	3 257	0	0	3 397
Fondsobligasjonslån	0	41	162	203	1 425	1 830
Gjeld til og innskudd fra kunder	2 946	0	0	0	0	2 946
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	0	2 585	18 485	854		21 924
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 822	1 777	1 307	0	0	4 906
Finansielle derivater	140	94	355	127	78	794
Leverandørgjeld	691	0	0	0	0	691
Betingede forpliktelser	4 460	0	0	0	0	4 460
Sum	10 059	4 637	23 566	1 183	1 503	40 948

Risikoen for at konsernet ikke skal ha tilstrekkelig likviditet til å dekke kortsiktig gjeld og løpende drift er svært liten ettersom en stor del av konsernets eiendeler er likvide. Konsernet har betydelige midler investert i pengemarked, obligasjoner og aksjer som kan selges ved likviditetsbehov. Konsernets likviditetsstrategi innebærer at konsernet til enhver tid skal ha tilstrekkelige likvide midler til å møte konsernets forpliktelser ved forfall, uten at det påløper kostnader av betydning knyttet til å frigjøre midler.

Aktivasammensetningen i konsernets porteføljer skal være tilstrekkelig likvid til å kunne dekke annet likviditetsbehov som kan oppstå. KLP Kapitalforvaltning forvalter konsernets likviditet. Det er etablert interne rammer for størrelsen på likviditetsbeholdningen. Konsernets enhet for risikostyring overvåker og rapporterer utviklingen i likviditetsbeholdningen fortløpende. Konsernstyret fastsetter årlig en kapitalforvaltnings- og likviditetsstrategi for konsernet. Likviditetsstrategien inneholder blant annet rammer, ansvarsforhold, risikomål og beredskapsplan for likviditetsstyringen.

Tabellen over viser finansielle forpliktelser konsernet har samlet på rentebetalinger og innbetaling av hovedstol, basert på forfall. KLP Banken konsern innehar den største delen av de finansielle forpliktelsene i konsernet.

Note 14 Renterisiko

31.03.2013 Millioner kroner	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm	Sum
Eiendeler							
Aksjefondsandeler ¹	-1	0	0	0	0	1	0
Alternative investeringer	0	0	0	0	0	0	0
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	16	8	-147	-155	-108	-20	-406
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	2	2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-25	-49	-359	-474	-253	49	-1 112
Rentefondsandeler	-2 007	0	0	0	0	6	-2 001
Spesialfond	21	0	0	0	0	2	23
Utlån og fordringer	-1	-10	0	0	0	120	109
Utlån	0	0	-1	0	0	153	152
Sum eiendeler	-1 997	-51	-507	-629	-362	312	-3 234
Forpliktelser							
Innskudd	0	0	0	0	0	-35	-35
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	65	55	0	-179	-59
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	-15	-4	195	141	2	19	337
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	64	20	0	84
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-2	-2
Sum forpliktelser	-15	-4	260	261	21	-197	325
Sum før og etter skatt	-2 013	-55	-247	-368	-340	114	-2 909

31.12.2012 Millioner kroner	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm	Sum
Eiendeler							
Aksjefondsandeler ¹	-1	0	0	0	0	4	3
Alternative investeringer	0	0	0	0	0	3	3
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	7	11	-155	-100	-171	-71	-478
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	7	7
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-23	-42	-342	-407	-198	133	-879
Rentefondsandeler	-1 923	0	0	0	0	22	-1 901
Spesialfondsandeler	14	0	0	0	0	5	19
Utlån og fordringer	-1	-14	0	0	0	81	66
Utlån	0	0	-1	0	0	153	152
Sum eiendeler	-1 926	-45	-498	-507	-369	336	-3 009

Note 14 Renterisiko, forts.

31.12.2012 Millioner kroner	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm	Sum
Forpliktelser							
Innskudd	0	0	0	0	0	-29	-29
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	72	57	0	-200	-71
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	-16	-3	12	136	0	11	141
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	0	82	0	82
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-9	-9
Sum forpliktelser	-16	-3	84	193	82	-226	115
Sum før og etter skatt	-1 942	-48	-414	-314	-286	110	-2 894

Noten viser resultateffekten ved en økning av markedsrenten på én prosent, for virkelig verdi risiko og flytende rente risiko.

Endring i virkelig verdi (virkelig verdi risiko) vises i de fem første kolonnene, sortert etter forfallstidpunkt på papirene, og er beregnet ved endring i virkelig verdi på rentebærende instrumenter hvis renten hadde vært en prosent høyere ved periodeslutt. Kolonnen "Endring i kontantstrøm" viser endringen i kontantstrømmer hvis renten hadde vært en prosent høyere gjennom året det rapporteres på. Summen av disse reflekterer den samlede resultateffekten som scenarioet ved en prosents høyere rente hadde gitt konsernet i perioden det rapporteres på.

Virkelig verdi risiko gjelder fastrente papirer hvor markedsverdien på papiret svinger i motsatt takt av markedsrenten. Flytende rente risiko gjelder papirer som har flytende rente, hvor markedsverdien holder seg stabil, men hvor endring i markedsrente gir utslag i endrede løpende inntekter.

Rentepapirer, med følgende egenskaper og klassifiseringer, faller inn under noten; papirer til virkelig verdi over resultatet (flytende og faste rentebetingelser), investeringer som holdes til forfall (kun de med flytende rentebetingelser) og lån og fordringer (kun de med flytende rentebetingelser). Konsernet har ingen rentepapirer klassifisert som tilgjengelig for salg.

Renterisikoen totalt sett er begrenset for konsernet da en høy andel er investert i anleggsobligasjoner (papirer klassifisert som hold til forfall eller lån og fordringer) og utlån, med faste rentebetingelser som måles til amortisert kost. Endring i markedsrente gir, for papirene med de nevnte egenskapene, dermed ikke utslag i resultatregnskapet.

¹ Aksjefondsandeler dekker den delen av fondet som ikke er aksjer, men som består av eiendeler omfattet av renterisiko; overskuddslikviditet i form av bankkontoer og derivater brukt til sikringsformål.

Note 15 Kredittrisiko

31.03.2013 Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	NR/ NIG	Totalt
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall - målt til amortisert kost						
Banker	0	1 039	796	0	298	2 134
Finans- og kredittforetak	0	35	0	0	1 035	1 070
Offentlig garanti	1 371	0	0	0	81	1 452
Stat og statsgaranti innen OECD	20 105	0	0	850	0	20 955
Statsforetak og Covered Bonds	2 727	542	0	0	1 478	4 748
Øvrige	0	964	3 107	0	3 230	7 301
Sum	24 203	2 580	3 904	850	6 122	37 659
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer - målt til amortisert kost						
Banker	0	1 056	4 591	0	654	6 301
Finans- og kredittforetak	518	263	264	0	264	1 310
Offentlig garanti	1 115	0	0	0	325	1 439
Stat og statsgaranti innen OECD	12 382	0	0	2 067	0	14 449
Statsforetak og Covered Bonds	6 320	1 588	1 355	0	2 427	11 690
Øvrige	0	3 507	3 346	832	13 770	21 455
Sum	20 335	6 413	9 556	2 899	17 441	56 644
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning						
Banker	0	443	2 158	51	10 216	12 867
Finans- og kredittforetak	11	598	466	0	265	1 339
Offentlig garanti	861	56	0	0	1 903	2 820
Stat og statsgaranti innen OECD	9 573	4 115	0	0	0	13 687
Statsforetak og Covered Bonds	1 889	588	0	0	6 092	8 569
Øvrige	0	329	747	121	11 380	12 578
Sum	12 334	6 128	3 371	172	29 855	51 860
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler						
Danmark	0	0	205	0	0	205
Finland	0	66	0	0	0	66
Norge	0	7	242	0	0	249
Storbritannia	0	0	185	0	0	185
Sverige	0	0	144	0	0	144
Tyskland	0	0	2	0	0	2
USA	0	0	99	0	0	99
Sum	0	73	876	0	0	949
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - Rentefondsandeler						
Offentlig sektor, finans og kredittforetak	0	0	0	0	2 179	2 179
Stat og statsgaranti innen OECD	0	0	0	0	137	137
Øvrige	0	0	22 377	0	15 111	37 489
Sum	0	0	22 377	0	17 427	39 804
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - Utlån og fordringer						
Danmark	0	0	1 086	0	0	1 086
Finland	0	482	0	0	0	482
Norge	0	0	4 940	0	3 090	8 030
Storbritannia	0	0	1 689	0	0	1 689
Sverige	0	1 615	185	0	0	1 800
Tyskland	0	0	2	0	0	2
USA	0	0	317	0	0	317
Sum	0	2 097	8 220	0	3 090	13 406
Sum verdipapirer	56 872	17 290	48 612	3 921	73 935	200 322
Utlån kommuner, bedrifter og personkunder ¹						
		0 %	20 %	35 %	100 %	Totalt
Offentlig sektor	0	37 865	0	1 568	39 433	
Foretak	0	1 122	4	1 424	2 550	
Privatpersoner	0	0	10 249	474	10 723	
Sum	0	38 987	10 253	3 466	52 706	

Note 15 Kredittrisiko (forts.)

31.12.2012 Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	NR/ NIG	Totalt
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall - målt til amortisert kost						
Banker	0	1 023	786	0	305	2 113
Finans- og kredittforetak	0	510	0	0	1 024	1 534
Offentlig garanti	1 356	0	0	0	50	1 406
Stat og statsgaranti innen OECD	19 837	0	0	839	0	20 676
Statsforetak og Covered Bonds	2 699	535	0	0	1 459	4 692
Øvrige	0	475	3 098	0	3 288	6 862
Sum	23 892	2 543	3 884	839	6 125	37 283
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer - målt til amortisert kost						
Banker	0	1 042	4 406	0	61	5 509
Finans- og kredittforetak	510	259	520	0	0	1 288
Offentlig garanti	1 111	0	0	0	818	1 929
Stat og statsgaranti innen OECD	14 356	0	0	2 045	0	16 401
Statsforetak og Covered Bonds	6 761	1 610	860	0	2 402	11 633
Øvrige	0	2 003	2 121	836	14 197	19 157
Sum	22 738	4 913	7 907	2 881	17 478	55 917
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning						
Banker	0	443	3 572	57	9 949	14 021
Finans- og kredittforetak	11	568	453	0	265	1 297
Offentlig garanti	855	55	0	0	1 750	2 660
Stat og statsgaranti innen OECD	8 394	3 009	0	0	0	11 402
Statsforetak og Covered Bonds	1 881	409	0	0	6 528	8 817
Øvrige	0	287	634	114	9 723	10 758
Sum	11 140	4 771	4 658	171	28 215	48 955
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler						
Danmark	0	0	345	0	0	345
Finland	0	269	0	0	0	269
Norge	0	0	380	0	0	380
Storbritannia	0	0	213	0	0	213
Sverige	0	0	333	0	0	333
USA	0	0	0	0	0	0
Sum	0	269	1 272	0	0	1 541
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - Rentefondsandeler						
Stat og statsgaranti innen OECD	0	0	0	0	121	121
Øvrige	0	0	20 920	0	17 202	38 122
Sum	0	0	20 920	0	17 323	38 243
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - Utlån og fordringer						
Danmark	0	0	597	0	0	597
Finland	0	20	0	0	0	20
Norge	0	0	4 893	0	3 171	8 064
Storbritannia	0	0	2 949	0	0	2 949
Sverige	0	3 632	608	0	0	4 240
Tyskland	0	0	3	0	0	3
USA	0	0	303	0	0	303
Sum	0	3 653	9 353	0	3 171	16 176
Sum verdipapirer	57 769	16 149	47 993	3 891	72 312	198 115
Utlån kommuner, bedrifter og personkunder ¹						
		0 %	20 %	35 %	100 %	Totalt
Offentlig sektor	0	0	38 055	0	1 524	39 579
Foretak	0	0	1 046	4	923	1 973
Privatpersoner	0	0	0	10 228	348	10 576
Sum	0	0	39 101	10 232	2 795	52 128

Note 15 Kredittrisiko (forts.)

Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittrisiko mot enkelte debitorer. For å overvåke kredittrisiko i utlånene og investeringene er det nedsatt en egen kredittkomite som møtes på jevnlig basis. Grensene for kredittrisiko mot den enkelte debitor fastsettes av komiteen. Endringer i debtors kredittvurdering overvåkes og følges opp av KLP Kapitalforvaltning.

Konsernet har god balanse mellom norske obligasjoner og internasjonale obligasjoner, og har en portefølje av utelukkende gode kreditter. Konsernet kan sies å ha en høy konsentrasjon av gjeldsinstrumenter rettet mot norsk offentlig sektor, dog dette ikke impliserer konsentrasjonsrisiko i ordinær forstand siden motpartsrisikoen er minimal.

I noteinndelingen er det kun benyttet rating fra Standard & Poor's. KLP Konsern benytter seg også av rating fra Moody's Investor Services og Fitch Ratings og alle tre er likestilte og som grunnlag for investeringer i rentepapirer. Tabellen viser eksponering mot ratingkategoriene som Standard & Poor's benytter seg av, hvor AAA er tilknyttet papirer med høyest kredittverdighet. Uratet/non investement grade gjelder i all hovedsak kommuner/fylkeskommuner, enkelte norske finansintitusjoner og andre investeringer innen norsk finans. KLP-konsernet har strenge retningslinjer for investeringer i rentepapirer, som også gjelder for investeringer som faller inn under denne kategorien.

Linjene i noten er sammenfallende med balanseoppsettet. Unntakene er gjeldsinstrumenter til virkelig verdi som er delt opp i tre kategorier i noten og utlån som vist samlet i noten, men som befinner seg på to linjer i balansen (virkelig verdi og amortisert kost).

Geografisk uttrekk av gjeldsinstrumenter - Eksponering mot profilerte land i Eurosonen (PIIGS ²⁾)

31.03.2013 Millioner kroner	Anskaffelses- kost	Urealisert Gevinst/tap	Herav skyl- des valuta	Markeds- verdi	31.03.2013
Spania					
Rentepapirer som måles til amortisert kost	813	24	0	837	813
Sum Spania	813	24	0	837	813
Italia					
Rentepapirer som måles til amortisert kost	2 000	99	0	2 099	2 000
Sum Italia	2 000	99	0	2 099	2 000
Sum eksponering PIIGS	2 813	123	0	2 936	2 813

På Spania utgjør ren statsgjeld 0 millioner kroner og statsgaranterte papirer 837 millioner kroner. På Italia utgjør ren statsgjeld 2 099 millioner kroner og statsgaranterte papirer 0 kroner (markedsverdi) per 31.03.2013

31.03.2013 Rating	Spania	Italia
Moody's	Baa3	Baa2
Standard & Poor's	BBB-	BBB+
Fitch	BBB	BBB+

Note 15 Kredittrisiko (forts.)

31.12.2012 Millioner kroner	Anskaffelses- kost	Urealisert Gevinst/tap	Herav skyl- des valuta	Markeds- verdi	31.12.2012
Spania					
Rentepapirer som måles til amortisert kost	813	1	0	814	813
Sum Spania	813	1	0	814	813
Italia					
Rentepapirer som måles til amortisert kost	2 000	76	0	2 076	2 000
Sum Italia	2 000	76	0	2 076	2 000
Sum eksponering PIIGS	2 813	77	0	2 889	2 813

På Spania utgjør ren statsgjeld 0 millioner kroner og statsgaranterte papirer 814 millioner kroner. På Italia utgjør ren statsgjeld 2 076 millioner kroner og statsgaranterte papirer 0 kroner (markedsverdi) per 31.12.2012.

31.12.2011 Rating	Spania	Italia
Moody's	Baa3	Baa2
Standard & Poor's	BBB-	BBB+
Fitch	BBB	A-

Oversikten viser statsgjeld KLP konsernet har mot utvalgte land, samt rating. Landene i tabellen er valgt på bakgrunn av profilen de har oppnådd som utsatte økonomier i eurosonen, og i den pågående gjeldsuroen. Gjeldsuroen baserer seg i første rekke på frykten for mislighold av statsgjelden. KLP Konsernet har ingen statspapirer i Hellas, Irland og Portugal per 31.03.2013. Papirene som er målt til amortisert kost er ikke nedskrevet.

¹ Kredittrisikoen som utlån er eksponert mot er beregnet med utgangspunkt i forskriften om minstekrav til kapitaldekning, og reglene som gjelder ved fastsettelse av beregningsgrunnlaget. Utlånene er lagt separat i og med at de ikke inngår med samme ratingkategorier. Vedrørende vektning i tabellen så angir 0% lavest antatt kredittrisiko og 100 % angir høyest antatt kredittrisiko.

² Akronymet PIIGS viser til de antatt mest utsatte landene som følge av markedsuroen rundt statsgjelden i eurosonen og henviser til Portugal, Ireland, Italy, Greece, Spain.

Note 16 Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring

Millioner kroner	31.03.2013	31.03.2012	31.12.2012
Premiereserve - ordinær tariff	255 492	228 635	246 417
Premiereserve - styrking langt liv	4 874	0	4 486
Premiefond, bufferfond og pensjonistenes overskuddsfond	1 602	968	1 595
Tilleggsavsetning	12 407	12 344	12 403
Kursreguleringsfond	12 585	8 580	9 300
Andre avsetninger	219	73	220
Udisponert resultat tilført forsikringskontraktene	3 029	3 054	2 360
Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser	290 208	253 655	276 781
Premiereserve - ordinær tariff	386	223	293
Innskuddsfond	7	6	7
Avsetning i livsforsikring særskilt investeringsvalg	393	229	300

Oppreservering K 2013

Millioner kroner

Antatt brutto oppreserveringsbehov for ny tariff K2013:	10 775
Oppreservert pr 31.12.2012	4 486
Ytteligere oppreservert 1. kvartal 2013 ¹	388
Sum oppreservert pr 31.03.2013	4 874
Resterende oppreserveringsbehov	5 901

¹ Oppreserveringen er beregnet med utgangspunkt i resultatet etter 1. kvartal, men er ikke bindende for konsernets årsresultat.

Note 17 Fordringer

Millioner kroner	31.03.2013	31.03.2012	31.12.2012
Kortsiktig fordring verdipapirhandel	469	11 124	196
Premiefordringer	731	1 158	207
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	145	211	185
Øvrige fordringer	1 167	918	1 166
Sum fordringer	2 511	13 411	1 754

Note 18 Annen kortsiktig gjeld

Millioner kroner	31.03.2013	31.03.2012	31.12.2012
Kortsiktig gjeld verdipapirhandel	391	12 011	3 696
Forskuddstrekk pensjonsordning	214	208	214
Leverandørgjeld	791	557	691
Forhåndsinnkalt tilskudd til forsikringsviksomheten	49	46	438
Øvrig kortsiktig gjeld	840	484	204
Sum annen kortsiktig gjeld	2 285	13 306	5 245

Ikke-finansielt regnskap 1. kvartal 2013

Noter	Pr 1. kvartal 2013	2012	2011	2010	
Miljø					
1	Energiforbruk kWh KLP Huset	1 134 254	3 795 878	3 489 425	5 367 259
1	Energiforbruk kWh egne kontorer Trondheim	80 688	221 703	165 135	357 159
1	Energiforbruk kwh eget kontor Bergen	163 615	445 918	460 518	541 337
	Kilo co ² ekvivalenter fra fly	151 659	387 429	333 081	300 370

Noter

Ansatte

Antall ansatte	825	808	775	762
Prosent rapportert sykefravær	4,5	4,2	4,6	4,4
Prosent rapportert sykefravær kvartal	4,5			

Noter

Ansvarlige investeringer

	Antall utelukkelse av selskaper fra investeringsportefølgen	64	64	64	59
	Antall reinkluderte selskaper i investeringsportefølgen	0	1	1	3
2	Antall generalforsamlinger i Norske selskaper hvor KLP har stemt	3 (100 %)	113 (92%)	130	127
2	Antall generalforsamlinger i utenlandske selskaper hvor KLP har stemt	203 (54%)	2 099 (75%)	1 662	1 533
	Dialog med antall selskaper	9	143	96	

Note 1 Energiforbruk

Reduksjonsmål er fastsatt til 5% reduksjon i tonn co₂/ansatt.

1kwh tilsvarer ca 1kr og ca 100g co₂ ekvivalenter med 'Nordisk miks'.

I første kvartal 2013 foreligger det en ny og forbedret rapportering av co₂utslipp fra flyreiser. Dette gjør sammenligning med tidligere år unøyaktig.

Note 2 Ansvarlige investeringer

Indikatoren viser både prosent av totalt antall generalforsamlinger og reelt antall.

Regnskap Kommunal Landspensjonskasse etter 1. kvartal 2013

Noter	Resultatregnskap Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.12 -31.12.12
3	Premieinntekter	10 428	6 158	29 025
	Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	771	568	1 828
	Renteinntekter/utbytte på finansielle eiendeler	2 290	2 129	8 443
	Verdiendringer på investeringer	2 578	3 215	3 716
	Realisert gevinst og tap på investeringer	444	574	2 424
	Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	6 083	6 486	16 412
	Netto inntekter fra investeringsvalgportefølje	40	48	105
	Andre forsikringsrelaterte inntekter	174	162	651
	Erstatninger	-2 930	-2 783	-10 882
	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse - kontraktsfaste forpliktelse	-12 676	-8 350	-31 101
	Endringer i forsikringsforpliktelse investeringsvalgportefølje	-38	-2	-146
	Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfaste forpliktelse	-668	-1 301	-2 366
4	Forsikringsrelaterte driftskostnader	-201	-210	-587
	Andre forsikringsrelaterte kostnader	-161	-162	-647
	Resultat av teknisk regnskap	49	47	463
	Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	264	235	735
	Andre inntekter	4	2	15
	Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen	-54	-49	-212
	Resultat av ikke-teknisk regnskap	214	188	764
	Resultat før skattekostnad	263	235	1 001
	Skattekostnader	0	0	0
	Resultat før andre resultatkomponenter	263	235	1 001
	Andre resultatkomponenter	0	0	0
	TOTALRESULTAT	263	235	1 001

Regnskap Kommunal Landspensjonskasse etter 1. kvartal 2013

Noter	Balanse Millioner kroner	31.03.2013	31.03.2012	31.12.2012
EIENDELER				
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN				
	Immaterielle eiendeler	306	295	303
5	Investeringer	17 724	16 537	17 533
	Fordringer	1 582	1 833	1 145
	Andre eiendeler	391	369	403
	Sum eiendeler i selskapsporteføljen	20 003	19 034	19 384
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE				
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterselskap	30 732	28 384	30 439
5	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	114 746	107 593	113 474
5,6	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	143 063	126 638	134 817
	Sum eiendeler i kollektivporteføljen	288 541	262 615	278 731
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterselskap	188	174	186
5	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	573	542	568
5,6	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	823	731	802
	Sum eiendeler i investeringsvalgporteføljen	1 584	1 447	1 556
	EIENDELER	310 128	283 096	299 671
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER				
	Innskutt egenkapital	6 891	6 215	6 891
	Opptjent egenkapital	6 825	5 796	6 562
	Ansvarlig lånekapital mv.	3 969	4 043	3 865
7	Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser	287 628	251 509	274 294
7	Forsikringsforpliktelser investeringsvalgportefølje	1 588	1 434	1 548
	Avsetninger for forpliktelser	323	525	323
	Forpliktelser	2 841	13 507	6 136
	Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	63	69	52
	EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	310 128	283 096	299 671
Poster utenom balansen				
	Betingede forpliktelser	4 350	4 362	4 410

Regnskap Kommunal Landspensjonskasse etter 1. kvartal 2013

Oppstilling over endringer i egenkapital Millioner kroner	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
2013			
Egenkapital 01.01.2013	6 891	6 562	13 390
Totalresultat	0	263	263
Sum totalresultat	0	263	263
Transaksjoner med eierne			
Innbetalt egenkapitaltilskudd	0	0	0
Tilbakebetalt egenkapitaltilskudd	0	0	0
Sum transaksjoner med eierne	0	0	0
Egenkapital 31.03.2013	6 891	6 825	13 717

Millioner kroner	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
2012			
Egenkapital 31.12.2011	6 217	5 723	11 941
Prinsippendring, pensjonskorridor	0	-163	-163
Egenkapital 01.01.2012	6 217	5 560	11 778
Totalresultat	0	235	235
Sum totalresultat	0	235	235
Transaksjoner med eierne			
Innbetalt egenkapitaltilskudd	1	0	1
Tilbakebetalt egenkapitaltilskudd	-4	0	-4
Sum transaksjoner med eierne	-3	0	-3
Egenkapital 31.03.2012	6 215	5 796	12 011

Kontantstrømoppstilling Millioner kroner	01.01.13 -31.03.13	01.01.12 -31.12.12	01.01.12 -30.09.12	01.01.12 -30.06.12	01.01.12 -31.03.12
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-589	-676	-510	130	40
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-19	-70	-50	-36	-18
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktivitet	598	806	635	4	-3
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	-10	60	75	98	19
Beholding av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	348	288	288	288	288
Beholding av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	338	348	363	385	307

Note 1 Regnskapsprinsipper

Regnskapet i denne delårsrapporten viser regnskapet for Kommunal Landspensjonskasse (KLP), for perioden 01.01.2013 – 31.03.2013. Regnskapet er ikke revidert.

Delårsregnskapet er, i likhet med årsregnskapet for 2012, avlagt etter Forskrift av 16. desember 1998 nr. 1241: Forskrift om årsregnskap m.m. for forsikringsselskaper (årsregnskapsforskriften) og IAS 34 Delårsrapportering. Kvartalsregnskapet er utarbeidet etter samme prinsipper som årsregnskapet for 2012 med mindre annet er oppgitt.

Delårsregnskapet inneholder ikke all informasjon som kreves av et fullstendig årsregnskap, og denne delårsrapporten bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2012. Dette fås ved henvendelse til KLPs hovedkontor i Dronning Eufemias gate 10, eller på www.klp.no.

IAS 1 Finansiell informasjon

Det foreligger nå krav om at poster i utvidet resultat skal deles inn i to grupper, de som senere skal omklassifiseres over resultatet og de som ikke vil reverseres i resultatet. Det foreligger ikke endringer som berører hvilke poster som skal føres over utvidet resultat.

IAS19 Ytelser til ansatte

Endringene har effekt på behandlingen av selskapets ytelsesplaner. Endringene medfører at alle estimatavvik føres i utvidet resultat ettersom disse oppstår (ingen korridor), en umiddelbar resultatføring av alle kostnader ved tidligere perioders pensjonsopptjening og at rentekostnader og forventet avkastning på pensjonsmidler er erstattet med et netto rentebeløp som beregnes ved å benytte diskonteringsrente på netto pensjonsforpliktelse.

Endringen i ytelser til ansatte er gjennomført ved omarbeiding av sammenligningstall, og prinsippendringen har hatt følgende effekt på regnskapslinjene:

Millioner kroner	31.03.2013	31.03.2012	31.12.2012
Balanseført pensjonsforpliktelse egne ansatte inkl. korridor	I/A	362	386
Balanseført uten korridor	323	525	323
Endring	0	163	-63
Resultatet:			
Resultatkostnad egne ansatte	0	0	226
Resultat til egenkapitalen	0	0	226
Balanse:			
Pensjonsforpliktelse egne ansatte	0	163	-63
Egenkapital	0	-163	63

IFRS 13 Måling av virkelig verdi

Standarden definerer hva som menes med virkelig verdi når begrepet benyttes i IFRS, og gir en helhetlig beskrivelse av hvordan virkelig verdi skal bestemmes og hvilke tilleggsopplysninger som skal gis når virkelig verdi skal benyttes. Standarden utvider ikke omfanget av regnskapsføring til virkelig verdi. For praktiske formål inneholder standarden endring i notekrav som er hjemlet i IAS 34, og som er inkludert i selskapets note 5 og 6. Standarden utdyper i hovedsak beregning av virkelig verdi som inngår i notekravene etter IFRS 7.

IAS 34

Det foreligger krav om tilleggsopplysninger om virkelig verdi på finansielle instrumenter. I praksis skal alle kravene i IFRS 7 og IFRS 13 om virkelig verdi også gjelde for delårsregnskapene.

Det er ingen andre nye eller endrede IFRS-er eller IFRIC-fortolkninger som er trådt i kraft for 2013 som har vesentlig påvirkning på regnskapet. Delårsregnskapet er forøvrig hovedsakelig avlagt etter de samme prinsipper som årsregnskapet for 2012, og delårsrapporten bør dermed leses i sammenheng med dette.

Estimater

I brev at 8.mars 2013 fra Finanstilsynet er det besluttet at det skal innføres et nytt dødelighetsgrunnlag K2013 for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikringsselskap og pensjonskasser. Det fremkommer at nytt dødelighetsgrunnlag vil gjelde alders- og etterlattepensjoner, og bør også gjelde tilsvarende for uførepensjon og premie- og innskuddsfritak knyttet til aktive medlemmer i pensjonsordningene.

Avsetningsbehovet etter det nye dødelighetsgrunnlaget vil være betydelig, og det gis anledning til opptrappingsperioder. Slike opptrappingsperioder vil gjelde med start fra 2014, og bør ikke ha lenger varighet enn 5 år. Det vil samtidig stilles krav om at reservestyrkingen som et minimum skal skje lineært over perioden.

For å dekke det økte avsetningsbehovet, bør minimum 20 % av brutto oppreservering dekkes av selskapet i perioden 2014-2018, mens gjenværende oppreservering kan dekkes av tilgjengelig avkastningsoverskudd og risikoresultat etter godkjenning av Finanstilsynet. Oppreserveringen skal være fullført innen 2018.

Note 2 Verdiendring investeringseiendom

Porteføljen av investeringseiendommer inklusive investeringseiendommer eid via datterselskaper er verdivurdert pr. 31. mars 2013.

Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Verdiregulering inkludert valuta	348	21	39
Valutasikring	-218	196	265
Netto verdiregulering inkludert valutasikring	130	217	305

Note 3 Premieinntekter

Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Forfalte premier, brutto	4 502	4 477	27 481
Avgitte gjenforsikringspremier	0	-2	-5
Overføring av premiereserve fra andre	5 925	1 683	1 549
Sum premieinntekter	10 428	6 158	29 025

Note 4 Forsikringsrelaterte driftskostnader

Millioner kroner	1. kvartal 2013	1. kvartal 2012	01.01.2012 -31.12.2012
Personalkostnader	121	110	477
Avskrivninger og nedskrivninger	19	17	69
Andre driftskostnader	61	83	268
Forsikringsrelaterte driftskostnader	201	210	813

Note 5 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi av investeringer notert i et aktivt marked er basert på gjeldende kjøpskurs. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benytter selskapet verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksternt innhentede rentekurver og rentedifferansekurver. Estimatenes bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdata, og i liten grad på selskaps-spesifikk informasjon.

De ulike finansielle instrumenter prises dermed på følgende måte:

a) **Aksjer (noterte)**

Likvide aksjer verdsettes som hovedregel på basis av priser levert fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes for aksjer:

Oslo Børs
Morgan Stanley Capital International (MSCI)
Reuters

Oslo Børs har førsteprioritet, deretter MSCI og til slutt Reuters.

b) **Aksjer (unoterte)**

Selskapet benytter, så langt det lar seg gjøre, bransjebefalingene til Verdipapirfondenes forening. Dette innebærer i hovedtrekk følgende:

Sist omsatt kurs har hovedprioritet. Dersom sist omsatt kurs ligger utenfor salg/kjøpskursen i markedet, justeres pris deretter. Det vil si at hvis sist omsatt er under salgskurs, justeres pris opp til salgskursen. Hvis den er over kjøpskurs justeres den ned til kjøpskursen. Dersom prisbildet anses som utdatert justeres prisen etter en markedsindeks. Selskapet har valgt Oslo Børs sin small cap indeks (OSESX) som en tilnærming for unoterte aksjer.

For aksjer hvor svært lite informasjon foreligger, så hentes det inn vurderinger fra meglere som benyttes som grunnlag for å estimere en antatt markedspris.

c) **Utenlandske rentepapirer**

Utenlandske rentepapirer prises i hovedregel på bakgrunn av priser innhentet fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom flere ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes:

JP Morgan
Barclays Capital Indices
Bloomberg
Reuters

JP Morgan og Barclays Capital Indices har førsteprioritet (de dekker henholdsvis stat og foretaksobligasjoner). Deretter benyttes Bloomberg foran Reuters med bakgrunn i Bloombergs priskilde Business Valuator Accredited in Litigation (BVAL). BVAL inneholder verifiserte priser fra Bloomberg. Sisteprioritet er Reuters.

d) **Norske rentepapirer - stat**

Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Reuters som kilde. Det er Oslo Børs som leverer prisen (via Reuters). Kursene sammenlignes med kursene fra Bloomberg for å avdekke eventuelle feil.

e) **Norske rentepapirer - annet enn stat**

Alle norske rentepapirer unntatt stat prises teoretisk. Det benyttes en nullkupongkurve, samt rentedifferansekurver til prisingen. Reuters benyttes som kilde til nullkupongkurven fra 0 til 10 år. Fra 12 år og over benyttes Bloomberg som kilde siden Reuters ikke leverer priser over 10 år.

Rentedifferansekurvene mottas fra Verdipapirfondenes forening. Disse er basert på innhentede rentedifferansekurver fra fem ulike markedsaktører som blir omarbeidet til en snittkurve.

f) **Rentepapirer utstedt av utenlandske foretak, men denominert i kroner**

Virkelig verdi beregnes etter samme prinsipp som for norske rentepapirer beskrevet ovenfor. Rentedifferansekurver levert av SE Banken og Swedbank omarbeides til en snittkurve som legges til grunn for beregningen av virkelig verdi.

Note 5 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser

g) Futures/FRA/IRF

Alle futureskontrakter til selskapet handles på børse. Reuters benyttes som priskilde. Det innhentes også priser fra en annen kilde som kontroll på at prisene fra Reuters er korrekte.

h) Opsjoner

Bloomberg benyttes som kilde for prising av opsjoner som handles på børse.

i) Renteswapper

Renteswapper verdsettes i en modell som hensyntar observerbare markedsdata som rentekurver og relevant kredittpåslag.

j) Lån med sikkerhet i pant

Prinsippene for beregning av virkelig verdi avhenger av hvorvidt utlånene har rentebinding eller ikke.

Virkelig verdi av utlån med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen.

Virkelig verdi av utlån uten rentebinding anses tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med endring i markedsrentene.

k) Utlån til kommuner og foretak med kommunal garanti

Fordringene verdsettes ved hjelp av en verdsettelsesmodell som benytter relevante kredittpåslagsjusteringer innhentet i markedet. For utlånene som er til kommuner, fylkeskommuner og kommunalt støttede prosjekter benyttes observerbare rentekurver og kredittrentedifferansekurver i en verdsettelsesmodell som neddiskonterer fremtidig kontantstrøm. Kredittpåslagene som modellberegningene benytter tar utgangspunkt i kvoteringer fra tre ulike kursstillere. Det gjøres en vurdering av kvaliteten i kvoteringene ved å sammenlikne dem innbyrdes og mot forrige mottatte observasjon samt annen markedsinformasjon.

For garanterte utlån beregnes virkelig verdi som neddiskontert kontantstrøm basert på samme rentekurver som direktelånene, men kredittmarginen er i utgangspunktet basert på initiell margin. Garantier handles bilateralt og ikke over åpne markedsplasser som for eksempel en børse (OTC) og prises derfor ikke i markedet. Initiell margin det er inngått enighet om på inngåelsestidspunktet er det beste estimat for markeds påslag på samme tidspunkt. Kredittverdigheten endrer seg ikke like mye for lånet som for garantisten eller låntaker hver for seg. Låntaker er oftest ikke kredittvurdert av kredittvurderingsbyråer eller banker. Garantisten er enten en kommune eller bank (eller begge deler – triple default lån). Statistiske analyser indikerer at kredittmarginen på garanterte lån svinger mindre enn på ikke-garanterte lån og obligasjoner. Garanterte lån kredittpåslagsjusteres derfor ikke før garantisten har opplevd en signifikant ratingendring siden den initielle marginen ble satt. Selskapets utlån med både kommune- og bankgaranti kredittpåslagsjusteres i forhold til initiell margin kun hvis begge garantistene har fått endret kreditt rating signifikant siden utbetalingsdatoen.

l) Plasseringer hos kredittinstitusjoner

Plasseringer hos kredittinstitusjoner er innskudd med kort løpetid. Virkelig verdi beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen.

m) Ansvarlige lån

For lån notert på børse hvor det anses å være et aktivt marked brukes den observerbare prisen som virkelig verdi. For øvrige lån som ikke er en del av et aktivt marked fastsettes virkelig verdi ut i fra en intern verdsettelsesmodell basert på observerbare data.

n) Utstedt fondsobligasjon

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

o) Private Equity

Fondenes virkelig verdi (fair market value) skal baseres på rapporterte markedsverdier, som følger av International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines ("IPEV Guidelines"). Disse retningslinjene fastsettes av European Venture Capital Association (EVCA) og baserer seg på prinsippet om tilnærmet markedsvurdering av selskapene.

31.03.2013 Millioner kroner	Selskapsporteføljen		Kollektivporteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
Eiendeler målt til amortisert kost								
Investeringer som holdes til forfall - målt til amortisert kost								
Norske hold til forfall obligasjoner	727	773	15 617	16 402	74	79	16 418	17 254
Opptjente ikke forfalte renter	18	18	609	609	3	3	630	630
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	2 471	2 625	16 570	17 761	84	91	19 125	20 477
Opptjente ikke forfalte renter	51	51	532	532	3	3	586	586
Sum investeringer som holdes til forfall	3 268	3 468	33 328	35 303	164	175	36 759	38 946
Obligasjoner - målt til amortisert kost								
Norske obligasjonslån	1 238	1 306	22 072	23 221	129	137	23 439	24 664
Opptjente ikke forfalte renter	35	35	565	565	4	4	605	605
Utenlandske obligasjonslån	2 994	3 192	27 442	29 533	270	289	30 705	33 013
Opptjente ikke forfalte renter	117	117	746	746	7	7	870	870
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	4 384	4 651	50 825	54 065	410	436	55 619	59 152
Øvrige utlån og fordringer - målt til amortisert kost								
Pantelån	0	0	8 830	8 834	0	0	8 830	8 834
Lån med offentlig garanti	0	0	21 543	21 868	0	0	21 543	21 868
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	220	220	0	0	220	220
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	30 593	30 923	0	0	30 593	30 923
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost	7 652	8 119	114 746	120 291	573	612	122 971	129 021
Eiendeler målt til virkelig verdi								
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat								
Norske aksjer	229	229	3 473	3 473	338	338	4 041	3 703
Utenlandske aksjer	0	0	20 275	20 275	0	0	20 275	20 275
Sum aksjer og andeler	229	229	23 748	23 748	338	338	24 316	23 977
Eiendomsfond	0	0	621	621	0	0	621	621
Norske aksjefond	0	0	18 840	18 840	0	0	18 840	18 840
Utenlandske aksjefond	0	0	3 263	3 263	0	0	3 263	3 263
Sum aksjefondsandeler	0	0	22 724	22 724	0	0	22 724	22 724
Alternative investeringer norske	0	0	1 801	1 801	0	0	1 801	1 801
Alternative investeringer utenlandske	0	0	4	4	0	0	4	4
Sum alternative investeringer	0	0	1 805	1 805	0	0	1 805	1 805
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat								
Norske obligasjoner	3 360	3 360	26 446	26 446	0	0	29 805	29 805
Opptjente ikke forfalte renter	45	45	549	549	0	0	594	594
Utenlandske obligasjoner	162	162	11 899	11 899	0	0	12 061	12 061
Norske obligasjonsfond	343	343	25 038	25 038	443	443	25 824	25 824
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	11 800	11 800	0	0	11 800	11 800
Opptjente ikke forfalte renter	7	7	465	465	0	0	472	472
Norske sertifikater	728	728	4 923	4 923	6	6	5 657	5 651
Opptjente ikke forfalte renter	13	13	77	77	0	0	90	90
Utenlandske sertifikater	0	0	0	0	0	0	0	0
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	4 659	4 659	81 197	81 197	449	449	86 304	86 298

31.03.2013	Selskapsporteføljen		Kollektivporteføljen		Investeringsvalgporteføljen		Sum	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Millioner kroner								
Norske utlån og fordringer	207	207	10 018	10 018	25	25	10 250	10 250
Utenlandske utlån og fordringer	235	235	2 585	2 585	8	8	2 827	2 827
Sum utlån og fordringer	442	442	12 603	12 603	32	32	13 077	13 077
Derivater								
Renteswapper	102	102	398	398	0	0	501	501
Aksjeopsjon	0	0	185	185	1	1	186	186
Valutaterminer	0	0	29	29	0	0	30	30
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	102	102	612	612	2	2	716	716
Andre finansielle eiendeler	0	0	374	374	1	1	376	376
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	5 431	5 431	143 063	143 063	823	823	149 318	148 973
Eiendomsinvesteringer	974	974	0	0	0	0	974	974
Datterselskaper	3 667	3 667	0	0	0	0	3 667	3 667
Sum investeringer	17 724	18 191	257 809	263 354	1 396	1 434	276 929	282 635
Forpliktelser								
Derivater								
Renteswapper	0	0	-287	-287	0	0	-287	-287
Rentefutures	0	0	0	0	0	0	0	0
Rente- og valutaswapper	0	0	-596	-596	-2	-2	-598	-598
Valutaterminer	-4	-4	-348	-348	-1	-1	-353	-353
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	-4	-4	-1 231	-1 231	-3	-3	-1 238	-1 238
Ansvarlig lånekapital								
Evigvarende ansvarlig lånekapital	-2 952	-3 004	0	0	0	0	-2 952	-3 004
Fondsobligasjoner	-1 017	-1 018	0	0	0	0	-1 017	-1 018
Sum ansvarlig lånekapital mv.	-3 969	-4 022	0	0	0	0	-3 969	-4 022
Gjeld til kredittinstitusjoner								
Norske call money	0	0	-163	-163	0	0	-163	-163
Utenlandske call money	-69	-69	-279	-279	0	0	-348	-348
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	-69	-69	-441	-441	-1	-1	-511	-511

31.03.2012	Selskapsporteføljen		Kollektivporteføljen		Investeringsvalgporteføljen		Sum	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Millioner kroner								
Eiendeler målt til amortisert kost								
Investeringer som holdes til forfall - målt til amortisert kost								
Norske hold til forfall obligasjoner	627	648	15 488	16 223	74	79	16 189	16 949
Opptjente ikke forfalte renter	17	17	609	609	3	3	628	628
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	2 508	2 652	19 436	20 405	111	116	22 056	23 173
Opptjente ikke forfalte renter	52	52	632	632	4	4	688	688
Sum investeringer som holdes til forfall	3 204	3 368	36 165	37 869	192	201	39 561	41 438

31.03.2012 Millioner kroner	Selskapsporteføljen		Kollektivporteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Obligasjoner - målt til amortisert kost								
Norske obligasjonslån	874	892	15 384	15 746	105	108	16 363	16 745
Opptjente ikke forfalte renter	28	28	435	435	3	3	466	378
Utenlandske obligasjonslån	2 912	3 062	27 524	28 521	236	246	30 672	31 829
Opptjente ikke forfalte renter	113	113	746	746	6	6	865	865
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	3 926	4 094	44 089	45 448	351	363	48 366	49 817
Øvrige utlån og fordringer - målt til amortisert kost								
Pantelån	0	0	8 332	8 332	0	0	8 332	8 332
Lån med offentlig garanti	0	0	18 783	18 783	0	0	18 783	18 838
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	224	224	0	0	224	224
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	27 339	27 339	0	0	27 339	27 339
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost	7 131	7 463	107 593	110 656	542	564	115 265	118 648
Eiendeler målt til virkelig verdi								
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat								
Norske aksjer	821	821	3 016	3 016	310	310	4 147	4 147
Utenlandske aksjer	0	0	14 730	14 730	0	0	14 730	14 730
Sum aksjer og andeler	821	821	17 746	17 746	310	310	18 876	18 876
Eiendomsfond	0	0	683	683	0	0	683	683
Norske aksjefond	0	0	17 032	17 032	0	0	17 032	17 032
Utenlandske aksjefond	0	0	2 262	2 262	0	0	2 262	2 262
Sum aksjefondsandeler	0	0	19 978	19 978	0	0	19 978	19 978
Alternative investeringer norske	0	0	724	724	0	0	724	724
Alternative investeringer utenlandske	0	0	6	6	0	0	6	6
Sum alternative investeringer	0	0	730	730	0	0	730	730
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat								
Norske obligasjoner	2 439	2 439	19 837	19 837	0	0	22 276	22 276
Opptjente ikke forfalte renter	40	40	452	452	0	0	492	492
Utenlandske obligasjoner	123	123	10 762	10 762	0	0	10 885	10 885
Norske obligasjonsfond	0	0	19 571	19 571	398	398	19 969	19 969
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	10 863	10 863	0	0	10 863	10 863
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	382	382	5	5	387	387
Norske sertifikater	599	599	3 481	3 481	0	0	4 080	4 080
Opptjente ikke forfalte renter	7	7	40	40	0	0	47	47
Utenlandske sertifikater	275	275	278	278	0	0	554	554
Opptjente ikke forfalte renter	3	3	2	2	0	0	5	5
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	3 487	3 487	65 666	65 666	404	404	69 557	69 557
Norske utlån og fordringer	469	469	8 803	8 803	14	14	9 287	9 287
Utenlandske utlån og fordringer	198	198	1 862	1 862	0	0	2 060	2 060
Sum utlån og fordringer	667	667	10 665	10 665	14	14	11 347	11 347

31.03.2012 Millioner kroner	Selskapsporteføljen		Kollektivporteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Derivater								
Renteswapper	98	98	277	277	0	0	375	375
Aksjeopsjon	0	0	341	341	2	2	343	343
Valutatminer	0	0	205	205	1	1	206	206
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	98	98	824	824	3	3	925	925
Andre finansielle eiendeler	15	15	11 031	11 031	0	0	11 046	11 046
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	5 089	5 089	126 638	126 638	731	731	121 412	121 412
Eiendomsinvesteringer	931	931	0	0	0	0	931	931
Datterselskaper	3 387	3 387	0	0	0	0	3 387	3 387
Sum investeringer	16 537	16 869	234 231	237 294	1 273	1 295	240 995	244 355
Forpliktelser								
Derivater								
Renteswapper	0	0	-253	-253	0	0	-253	-253
Rentefutures	0	0	0	0	0	0	0	0
Rente- og valutaswapper	0	0	-56	-56	0	0	-56	-56
Valutatminer	0	0	-24	-24	0	0	-24	-24
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	0	0	-333	-333	0	0	-333	-333
Ansvarlig lånekapital								
Evigvarende ansvarlig lånekapital	-3 054	-2 978	0	0	0	0	-3 054	-2 978
Fondsobligasjoner	-989	-941	0	0	0	0	-989	-941
Sum ansvarlig lånekapital mv.	-4 043	-3 920	0	0	0	0	-4 043	-3 920
Gjeld til kredittinstitusjoner								
Norske call money	0	0	-59	-59	0	0	-59	-59
Utenlandske call money	-133	-133	-407	-407	-1	-1	-541	-541
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	-133	-133	-467	-467	-1	-1	-601	-601

Note 6 Virkelig verdi hierarki

31.03.2013				
Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler				
Selskapsporteføljen				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	747	3 912	0	4 659
Sertifikater	0	741	0	741
Obligasjoner	396	3 171	0	3 567
Obligasjonsfond	350	0	0	350
Utlån og fordringer	415	27	0	442
Aksjer og andeler	0	223	6	229
Aksjer	0	223	6	229
Finansielle derivater	0	102	0	102
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum selskapsporteføljen	1 161	4 264	6	5 431
Kollektivporteføljen				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	52 848	28 348	0	81 197
Sertifikater	0	5 000	0	5 000
Obligasjoner	15 545	23 348	0	38 894
Obligasjonsfond	37 303	0	0	37 303
Utlån og fordringer	8 549	4 067	0	12 616
Aksjer og andeler	42 829	1 828	3 606	48 264
Aksjer	22 899	37	813	23 748
Aksjefond	19 310	0	2 794	22 103
Eiendomsfond	621	0	0	621
Spesialfond	0	1 792	0	1 792
Finansielle derivater	0	612	0	612
Andre finansielle eiendeler	0	374	0	374
Sum kollektivporteføljen	104 227	35 231	3 606	143 064
Investeringsvalgporteføljen				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	449	0	0	449
Obligasjonsfond	449	0	0	449
Utlån og fordringer	19	0	0	19
Aksjer og andeler	338	13	0	352
Aksjefond	338	0	0	338
Spesialfond	0	13	0	13
Finansielle derivater	0	2	0	2
Andre finansielle eiendeler	0	1	0	1
Sum investeringsvalgporteføljen	806	16	0	823
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	106 194	39 511	3 612	149 318
Forpliktelser				
Selskapsporteføljen				
Finansielle derivater	0	4	0	4
Gjeld til kredittinstitusjoner	69	0	0	69
Sum selskapsporteføljen	69	4	0	72
Kollektivporteføljen				
Finansielle derivater	0	1 231	0	1 231
Gjeld til kredittinstitusjoner	441	0	0	441
Sum kollektivporteføljen	441	1 231	0	1 673
Investeringsvalgporteføljen				
Finansielle derivater	0	3	0	3
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	0	3	0	3
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	511	1 238	0	1 748

Note 6 Virkelig verdi hierarki, forts.

31.03.2012				
Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler				
Selskapsporteføljen				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	308	3 179	0	3 487
Sertifikater	0	885	0	885
Obligasjoner	308	2 294	0	2 602
Utlån og fordringer	641	26	0	667
Aksjer og andeler	0	810	11	821
Aksjer	0	279	11	290
Spesialfond	0	531	0	531
Finansielle derivater	0	98	0	98
Andre finansielle eiendeler	0	15	0	15
Sum selskapsporteføljen	949	4 129	11	5 089
Kollektivporteføljen				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	43 491	22 175	0	65 666
Sertifikater	0	3 800	0	3 800
Obligasjoner	12 676	18 375	0	31 050
Obligasjonsfond	30 815	0	0	30 815
Utlån og fordringer	7 088	3 578	0	10 665
Aksjer og andeler	34 954	779	2 720	38 453
Aksjer	17 240	50	456	17 746
Aksjefond	17 031	0	2 264	19 295
Eiendomsfond	683	0	0	683
Spesialfond	0	730	0	730
Finansielle derivater	0	824	0	824
Andre finansielle eiendeler	0	11 031	0	11 031
Sum kollektivporteføljen	85 532	38 386	2 720	126 638
Investeringsvalgporteføljen				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	404	0	0	404
Obligasjonsfond	404	0	0	404
Utlån og fordringer	14	0	0	14
Aksjer og andeler	310	0	0	310
Aksjefond	310	0	0	310
Finansielle derivater	0	3	0	3
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	728	3	0	731
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	87 210	42 518	2 730	132 458
Forpliktelser				
Selskapsporteføljen				
Finansielle derivater	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	133	0	0	133
Sum selskapsporteføljen	133	0	0	133
Kollektivporteføljen				
Finansielle derivater	0	333	0	333
Gjeld til kredittinstitusjoner	467	0	0	467
Sum kollektivporteføljen	467	333	0	800
Investeringsvalgporteføljen				
Finansielle derivater	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	1	0	0	1
Sum investeringsvalgporteføljen	1	0	0	1
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	601	333	0	934

Note 6 Virkelig verdi hierarki, forts.

31.12.2012				
Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler				
Selskapsporteføljen				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	379	4 173	0	4 552
Sertifikater	0	930	0	930
Obligasjoner	379	3 243	0	3 621
Utlån og fordringer	478	122	0	599
Aksjer og andeler	0	182	6	189
Aksjer	0	182	6	189
Finansielle derivater	0	71	0	71
Andre finansielle eiendeler	0	10	0	10
Sum selskapsporteføljen	856	4 558	6	5 420
Kollektivporteføljen				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	49 222	26 389	0	75 611
Sertifikater	0	4 632	0	4 632
Obligasjoner	13 115	21 757	0	34 872
Obligasjonsfond	36 106	0	0	36 106
Utlån og fordringer	11 369	4 145	0	15 513
Aksjer og andeler	37 325	1 849	3 165	42 339
Aksjer	18 851	46	501	19 398
Aksjefond	17 860	0	2 663	20 524
Eiendomsfond	614	0	0	614
Spesialfond	0	1 803	0	1 803
Finansielle derivater	0	1 282	0	1 282
Andre finansielle eiendeler	0	72	0	72
Sum kollektivporteføljen	97 915	33 737	3 165	134 817
Investeringsvalgporteføljen				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	431	0	0	431
Obligasjonsfond	431	0	0	431
Utlån og fordringer	41	0	0	41
Aksjer og andeler	318	0	0	318
Aksjefond	318	0	0	318
Finansielle derivater	0	4	0	4
Andre finansielle eiendeler	0	8	0	8
Sum investeringsvalgporteføljen	789	12	0	802
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	99 561	38 307	3 171	141 039
Forpliktelser				
Selskapsporteføljen				
Finansielle derivater	0	10	0	10
Gjeld til kredittinstitusjoner	126	0	0	126
Sum selskapsporteføljen	126	10	0	136
Kollektivporteføljen				
Finansielle derivater	0	352	0	352
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 334	0	0	1 334
Sum kollektivporteføljen	1 334	352	0	1 686
Investeringsvalgporteføljen				
Finansielle derivater	0	1	0	1
Gjeld til kredittinstitusjoner	1	0	0	1
Sum investeringsvalgporteføljen	1	1	0	2
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	1 461	363	0	1 823

Note 6 Virkelig verdi hierarki, forts.

Endringer i nivå 3 aksjer, unoterte Selskapsporteføljen	Bokført verdi 31.03.2013	Bokført verdi 31.03.2012	Bokført verdi 31.12.2012
Inngående balanse 01.01.	6	11	11
Solgt	0	0	0
Kjøpt	0	0	0
Urealiserte endringer	0	0	-4
Utgående balanse 31.03/31.12	6	11	6
Realisert gevinst / tap	0	0	0

Urealiserte endringer reflekteres på linjen "Verdiendringer på investeringer" i resultatet på selskapsporteføljen.

Endringer i nivå 3 aksjer, unoterte Kollektivporteføljen	Bokført verdi 31.03.2013	Bokført verdi 31.03.2012	Bokført verdi 31.12.2012
Inngående balanse 01.01.	353	340	340
Solgt	0	0	-9
Kjøpt	308	0	0
Urealiserte endringer	0	0	22
Utgående balanse 31.03/31.12	661	340	353
Realisert gevinst / tap	0	0	3

Urealiserte endringer reflekteres på linjen "Verdiendringer på investeringer" i resultatet på kollektivporteføljen.

Endringer i nivå 3 aksjer, Private Equity Kollektivporteføljen	Bokført verdi 31.03.2013	Bokført verdi 31.03.2012	Bokført verdi 31.12.2012
Inngående balanse 01.01.	2 812	2 180	2 180
Solgt	0	-40	-413
Kjøpt	0	246	874
Urealiserte endringer	133	-5	171
Utgående balanse 31.03/31.12	2 946	2 381	2 812
Realisert gevinst / tap	-5	-15	51
Sum nivå 3	3 612	2 732	3 171

Urealiserte endringer reflekteres på linjen "Verdiendringer på investeringer" i resultatet på kollektivporteføljen.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

Nivå 1: Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer .

Nivå 2: Instrumenter i dette nivået anses ikke å ha et aktivt marked. Virkelig verdi hentes fra observerbare markedsdata; dette inkluderer hovedsaklig priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 2 instrumenter henvises det til note 5 for de ulike klassene som ligger i dette nivået

Nivå 3: Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdata eller omsettes på markeder som anses som inaktivt. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger, hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos KLP er unoterte aksjer og private equity investeringer. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 3 instrumenter henvises det til note 5 for de ulike klassene som ligger i dette nivået.

Note 6 Virkelig verdi hierarki, forts.

I note 5 opplyses det om virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Den nivåbaserte fordelingen for disse postene vil være som følger: eiendeler klassifisert som hold til forfall vil inngå i nivå 1, utlån, og lån og fordringer vil inngå i nivå 2. Forpliktelser, målt til amortisert kost, vil være fordelt på følgende vis; ansvarlige lån fordelt i nivå 1 og i nivå 2, fondsobligasjonslånet vil vært fordelt i nivå 2, gjeld til kredittinstitusjoner vil vært fordelt i nivå 1. For informasjon vedrørende prising av disse rentepapirene henvises det til note 5.

På papirene som inngår i nivå 3 er det ikke blitt gjort en sensitivitetsanalyse. En endring i variablene til prisingen er vurdert som lite signifikant. På generelt grunnlag vil en endring i prisingen på 5 % gi en endring i verdien på 181 millioner kroner per 31.03.2013, 159 millioner kroner per 31.12.2012 og 137 millioner kroner per 31.03.2012 på papirene i nivå 3.

Per 31.03.2013 er det ikke blitt flyttet papirer mellom nivåene i virkelig verdi hierarkiet. Ved flytting mellom nivåene tas det utgangspunkt i verdiene ved slutten av rapporteringsperioden.

Note 7 Forsikringsforpliktelser

Millioner kroner	31.03.2012	31.03.2012	31.12.2012
Premiereserve - ordinær tariff	253 226	226 605	244 208
Premiereserve - styrking langt liv	4 755	0	4 400
Premiefond, bufferfond og pensjonistenes overskuddsfond	3 899	2 667	1 528
Tilleggsavsetninger	12 296	12 235	12 293
Kursreguleringsfond	12 567	8 575	9 288
Andre avsetninger	217	165	212
Udisponert resultat til forsikringskontrakter i kollektivporteføljen	667	1 263	0
Disponert resultat til forsikringskontrakter i kollektivporteføljen	0	0	2 366
Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfaste forpliktelser	287 628	251 509	274 294
Premiereserve - ordinær tariff	1 459	1 276	1 361
Premiereserve - styrking langt liv	89	0	60
Premiefond, bufferfond og pensjonistenes overskuddsfond	45	35	45
Tilleggsavsetninger	83	85	83
Udisponert resultat til forsikringskontrakter i investeringsvalgporteføljen	1	38	0
Forsikringsforpliktelser - investeringsvalg	1 677	1 434	1 548

Oppreservering K 2013

Millioner kroner	
Antatt brutto oppreserveringsbehov for ny tariff K2013:	10 700
Oppreservert pr 31.12.2012	4 460
Ytterligere oppreservert 1. kvartal 2013 ¹	384
Sum oppreservert pr 31.03.2013	4 844
Resterende oppreserveringsbehov	5 856

¹ Oppreserveringen er beregnet med utgangspunkt i resultatet etter 1. kvartal, men er ikke bindende for selskapets årsresultat

**Kommunal Landspensjonskasse
gjensidig forsikringselskap**
Org.nr. 938 708 606
Pb. 400 Sentrum, 0103 Oslo
E-post: klp@klp.no
www.klp.no

Hovedkontor
Dronning Eufemias gate 10,
0103 Oslo
Tlf: 22 03 35 00
Faks: 22 03 36 00

Regionskontor
Vågsallmenningen 16 Bergen
Tlf: 05554
Faks: 55 54 85 90

